

**ANÀLISI DELS ACORDS DE LA UE AMB ESPANYA I EL
REGNE UNIT SOBRE L'ÚS DE LLENGÜES REGIONALS
O MINORITÀRIES
AVALUACIÓ PRÀCTICA**

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Autores: Eva Pons
Katharina Jiménez Weese
Universitat de Barcelona

Edició i coordinació: Vicent Climent-Ferrando
Direcció General de Política Lingüística,
Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement 4.0 de Creative Commons. Es permet la còpia, la distribució, la comunicació pública i la transformació de l'obra per a qualsevol finalitat, incloses les comercials, sempre que se'n citin l'autoria i la font de manera adequada.

Podeu consultar la llicència a: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Amb el suport financer de la Xarxa Europea per a la Diversitat Lingüística (NPLD)

Resum

La política lingüística de la Unió Europea (UE) no inclou les llengües regionals i minoritàries (LROM) com a llengües oficials de la UE. Algunes institucions de la UE, però, han arribat a acords administratius amb els governs del Regne Unit i Espanya sobre l'ús de determinades LROM (basc, català, gallec, gal·lès i gaèlic escocès). En ambdós casos, les traduccions les proporciona el Govern de l'estat membre interessat, només quan se sol·liciti i a càrrec seu. Aquestes comunitats lingüístiques sovint no són conscients de l'ús d'aquests acords. L'objectiu d'aquest informe és avaluar aquests acords per comprovar com d'(in)efectius han estat. L'informe també explorarà les possibilitats d'ampliar aquests acords a altres LROM d'altres estats membres.

Paraules clau: Llengües regionals minoritàries, Unió Europea, política lingüística, Espanya, Regne Unit, acords administratius

Taula de continguts

1. Introducció: El multilingüisme a la UE i el règim lingüístic de la UE	5
2. Marc dels acords lingüístics de la UE amb Espanya i el Regne Unit sobre les LRoM	8
2.1. Política lingüística a Espanya: panorama general	8
2.2. L'esborrany del Tractat Constitucional Europeu i el Memoràndum del Govern espanyol (2004)	10
2.3. Conclusions del Consell (2005)	12
2.4. Política lingüística al Regne Unit: panorama general	15
2.5. Conclusions del Consell (2008)	17
3. Els acords administratius UE-Espanya i UE-Regne Unit	19
3.1 Acords administratius entre les institucions de la UE i Espanya	19
3.2. Acord administratiu entre les institucions de la UE i el Regne Unit	22
4. Implementació dels acords administratius entre les institucions de la UE i Espanya	23
4.1. Actes adoptats pel procediment de codecisió pel Parlament Europeu i el Consell	23
4.2. Intervencions a reunions d'institucions o organismes europeus	26
4.3. Comunicacions per escrit a institucions i organismes de la UE	30
5. Aplicació de l'acord administratiu entre el Consell i el Regne Unit	34
5.1. Actes adoptats pel procediment de codecisió pel Parlament Europeu i el Consell	34
5.2. Intervencions a reunions d'institucions o organismes europeus	35
5.3. Comunicacions per escrit a institucions i organismes europeus	35
6. Resultats sobre la implementació dels acords administratius: resum general	38
7. Avaluació dels acords de la UE relatius a les LRoM amb Espanya i el Regne Unit	44
7.1. Aplicació dels acords: avaluació pràctica	44
7.2. Possibilitat d'ampliació a més estats	52
8. Conclusions finals	54
Bibliografia	58
Annexos	60

1. Introducció: El multilingüisme a la UE i el règim lingüístic de la UE

La Unió Europea (UE) és una entitat supranacional que comprèn uns 446 milions de ciutadans de 27 estats membres. En línia amb la seva condició d'organització internacional democràtica, entre els seus principis fundacionals es troben el respecte als drets humans, la garantia del pluralisme i la democràcia i el respecte a la diversitat cultural i al pluralisme lingüístic a Europa. El lema de la UE, “Units en la diversitat”, s'esmenta de manera recurrent quan es fa referència a la multiplicitat d'idiomes del continent, que es presenten discursivament com un dels principals actius d'Europa.

La UE es compromet a respectar i salvaguardar la diversitat lingüística com a part del patrimoni cultural del continent. Aquest principi està ancorat als tractats de la UE¹ i a la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea², adoptada l'any 2000. Entre altres, la Carta prohibeix la discriminació lingüística i apel·la a la diversitat i igualtat lingüístiques.

A la Resolució 2002/C 50/01, del 14 de febrer de 2002, el Consell de Ministres de la UE va declarar “que totes les llengües europees són, des del punt de vista cultural, iguals en valor i dignitat i formen una part integral de les cultures i de la civilització europees”. El respecte implica garantir la llibertat i l'oportunitat d'elecció i la llibertat d'expressió en totes les llengües i contribueix a l'enteniment intercultural i a una cultura de pau (Oficina Europea de Llengües Minoritàries, 2002).

Per tant, el concepte de *diversitat lingüística* no fa cap diferència entre les llengües oficials o estatals d'una banda i les anomenades llengües regionals o minoritàries (LROM) de l'altra. La UE té 24 llengües oficials. Els ciutadans de la UE tenen el dret de contactar amb les institucions de la UE en qualsevol d'aquestes 24 llengües i les institucions de la UE han de respondre'ls en la mateixa llengua. La UE també acull més de 60 llengües autòctones, que sovint reben el nom de LROM. Aquestes LROM les parlen al voltant de 40-50 milions de persones³ i no s'inclouen al règim lingüístic de la UE, per bé que la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (CELROM), adoptada pel Consell d'Europa el 1992, vetllava per protegir i promoure les LROM històriques a Europa.

La CELROM es considera un “punt de referència” per a la protecció de les llengües minoritàries o menys usades i és un dels mecanismes de protecció de les minories especificats als criteris de Copenhagen, que els estats membres han de complir per aconseguir adherir-se a la UE (vegeu la

¹ [Article 3\(3\) del Tractat de la Unió Europea](#)

² [Article 21](#) i [Article 22](#) de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea

³ [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)589794](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)589794)

Resolució del Parlament Europeu, de l'11 de setembre de 2013, sobre les llengües europees amenaçades de desaparició i la diversitat lingüística a la Unió Europea (2013/2007(INI)).

El règim lingüístic de la UE es va establir mitjançant el Reglament 1/1958⁴, que en defineix els idiomes oficials. Aquest reglament s'ha modificat cada vegada que s'ha ampliat la UE. De fet, també es va reformar el 2005, en aquell cas per donar cabuda a una nova llengua oficial a petició d'un estat membre: la República d'Irlanda va sol·licitar, i va obtenir, l'estatus oficial per a l'irlandès.

Qualsevol modificació del Reglament 1/1958 ha de ser sol·licitada per un estat membre i aprovada per unanimitat per la resta d'estats.

Cal assenyalar que l'estatus legal de les llengües a la UE i la mesura en què reben suport estan determinats pels governs nacionals dels estats membres de la UE. Amb la política lingüística existent, les LRoM queden excloses o marginades en àrees importants de l'activitat de la UE, com ara l'activitat parlamentària, administrativa i jurisdiccional, la publicació oficial de normes o la majoria de les accions relacionades amb el suport a l'aprenentatge d'idiomes, entre d'altres. Es podria parlar de discriminació lingüística.

En qualsevol cas, la UE no està arribant a moltes persones en la "seva" llengua. En conseqüència, hi ha una decepció raonable a les comunitats de les LRoM. Al cap i a la fi, aquest fet afecta a la representativitat d'almenys 40 milions de persones a Europa. Així es va evidenciar durant el procés de redacció de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (2000), quan es van presentar esmenes per reconèixer expressament els drets dels parlants de les diverses llengües europees o els referits a les minories lingüístiques. El text final de l'article 22 de la Carta és una síntesi entre les posicions de les persones que estan disposades a promoure un programa de protecció de les minories integral i fins i tot sofisticat i les qui consideren que és incòmode obrir aquest debat (Arzoz, 2008).

L'ús d'una multiplicitat de llengües comporta dificultats per a l'administració pública de la UE, com l'augment dels costos de traducció, una presa de decisions més lenta i possibles discrepàncies entre les versions lingüístiques (cal assenyalar, però, que aquestes dificultats s'han resolt en cada ampliació a nous estats membres i la incorporació del gaèlic irlandès). No obstant, s'argumenta que la diversitat i la igualtat lingüístiques no han de ser absolutes i han de conciliar-se amb l'eficiència administrativa i les limitacions pressupostàries. Una solució tècnica i operativa passaria per diferenciar les llengües de treball internament i les llengües que utilitzen els ciutadans, les

⁴ [Reglament 1/1958](#) del Consell de Ministres

empreses i els estats membres en general (Mir i Sala, 2016). La retòrica política de la UE sobre el multilingüisme, però, no coincideix amb les accions polítiques dutes a terme per la Unió, que apunten a una pèrdua creixent de l'interès pel multilingüisme (Climent-Ferrando, 2016).

L'objectiu d'aquest informe és analitzar els acords administratius que dos governs, l'espanyol i el britànic, han assolit amb les institucions de la UE per avaluar-ne l'impacte. Els acords es signen per al català (també conegut com a valencià), el basc i el gallec en el cas d'Espanya, i per al gaèlic escocès i el gal·lès en el cas del Regne Unit. Aquests són els dos únics estats que tenen aquests acords. Val a dir que, a causa del Brexit, l'anàlisi del cas del Regne Unit no serà tan exhaustiva com la del cas espanyol.

2. Marc dels acords lingüístics de la UE amb Espanya i el Regne Unit sobre les LRoM

Abans d'escometre l'anàlisi dels acords esmentats, és important examinar breument els precedents polítics i lingüístics que van conduir tant a Espanya com al Regne Unit a signar-los.

2.1. Política lingüística a Espanya: panorama general

Espanya és un país plurilingüe. Més enllà del multilingüisme social derivat de la immigració, a Espanya hi ha 12 llengües territorials/autòctones. Es tracta de l'àrab/darija (a Ceuta), l'aragonès, l'asturià, el caló, el basc, el berver (o amazic, a Melilla), el català (anomenat valencià a València), l'extremeny, el gallec, el lleonès, l'occità i el portuguès (Carta europea de les llengües regionals i minoritàries, Cinquè informe del Comitè d'Experts relatiu a Espanya, de 19 de setembre del 2019).

Tot i que no es disposa de dades absolutes sobre parlants de totes aquestes llengües, el percentatge de persones que viuen en territoris oficialment bilingües/multilingües és del 40% de la població total d'Espanya, que és de 46,9 milions d'habitants.⁵

La Constitució espanyola (CE) de 1978 i els estatuts d'autonomia regionals (norma institucional bàsica de cada comunitat autònoma) defineixen legalment l'estatus de les llengües. El castellà (nom que es dona al text constitucional a la llengua que a la UE s'anomena "espanyol") és la llengua oficial d'Espanya. En algunes comunitats autònomes hi ha altres llengües oficials, definides als seus respectius estatuts. De fet, el català (Illes Balears, Catalunya i Comunitat Valenciana (on es coneix amb el nom de "valencià"), el basc (País Basc i Navarra) i el gallec (Galícia) tenen aquest estatus en sis de les 17 comunitats; tots sis tenen departaments lingüístics oficials responsables de la promoció lingüística i legislació regional per protegir i promoure la llengua. L'aranès /occità també és oficial a Catalunya, si bé amb un estatus no totalment equivalent al català.

⁵ Catalunya: uns 7,5 milions d'habitants; Comunitat Valenciana: 5; Galícia: 2,7; Illes Balears: 1,2; Navarra 0,6 (a Astúries, amb un estatus semioficial, 1 milió de parlants d'asturià). Font: <https://es.statista.com/estadisticas/472413/poblacion-de-espana-por-comunidad-autonoma/>.

Altres estatuts d'autonomia reconeixen altres llengües que també estan protegides, però sense atorgar-les l'oficialitat (l'asturià al Principat d'Astúries, amb règim semioficial; i l'aragonès i el català a l'Aragó), i n'hi ha que n'inclouen una referència més genèrica als seus estatuts (l'amazic a Melilla).

Pel que fa al reconeixement legal, la vitalitat i el suport social, el català, el gallec i el basc destaquen per sobre de les altres llengües esmentades. Els tres es parlen més enllà de les fronteres d'una única comunitat autònoma. Tots ells són assignatures obligatòries a les escoles primàries i secundàries de les seves respectives regions i també s'utilitzen en diferents graus com a mitjà d'ensenyament. Els parlaments regionals fan servir el català, el basc i el gallec lliurement, tal com fan també les autoritats locals i regionals, tot i que el suport polític que reben de les administracions regionals pot ser variable. Així mateix, les lleis i altres regulacions aprovades pels parlaments i els governs autonòmics, així com les normes adoptades pels organismes locals, es publiquen en català, gallec o basc. Aquest alt grau de reconeixement es reflecteix també en la ratificació de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (CELRoM) per part d'Espanya (2001).

A la UE, la situació és diferent. El 1986, en el moment de les negociacions per a la incorporació d'Espanya a les antigues Comunitats Europees, el Govern espanyol només va sol·licitar l'estatus oficial per a l'espanyol. Aquesta decisió del Govern espanyol va ser durament criticada des de bon començament pels activistes socials i les autoritats regionals, sent la comunitat catalana qui es va situar a l'avantguarda de les demandes que exigien al Parlament Europeu que declarés el català també llengua oficial de la UE.⁶

Com a conseqüència, el Parlament Europeu va aprovar la Resolució sobre les llengües a la Comunitat i la situació del català, l'11 de desembre de 1990 (Resolució 1235/1990, coneguda popularment com a Resolució Reding⁷), que manifestava una posició favorable a ampliar el reconeixement de la llengua catalana a les institucions comunitàries i demanava al Consell i a la Comissió que prenguessin mesures per assolir els objectius següents:

- a) la publicació en català dels tractats i dels textos fonamentals de les Comunitats (en virtut d'aquesta resolució es van traduir i publicar en català els successius tractats: el Tractat de Maastricht i la seva modificació al Tractat d'Amsterdam);
- b) la difusió en català de la informació pública relativa a les institucions europees per tots els mitjans de comunicació;

⁶ Vegeu l'activisme social per exigir l'oficialitat del català a Europa, que va acabar en una enorme manifestació davant el Parlament Europeu el dia 23 d'abril del 1988, i les peticions del Parlament de Catalunya (1988) i les Illes Balears (1989).

⁷ A3-169/90 - sobre les llengües a la Comunitat i la situació del català

c) la inclusió del català en els programes elaborats per la Comissió per a l'aprenentatge i el perfeccionament de les llengües europees; d) l'ús del català en les relacions orals i escrites amb el públic a les oficines de la Comissió de les Comunitats Europees a les comunitats autònomes en qüestió (la Representació de la Comissió Europea a Barcelona està operativa des del 1991 i respecta la resolució del Parlament Europeu des de la seva obertura).

En general, aquesta resolució no va tenir cap conseqüència jurídica rellevant i, per tant, va atorgar a la llengua catalana un mínim reconeixement, de caràcter pràcticament simbòlic (Mir i Sala, 2006). Més enllà dels efectes d'aquesta iniciativa i d'alguna actuació oportuna, no es pot trobar cap èxit significatiu en l'ús i el reconeixement de la llengua catalana durant força anys (López Tena, 2009). Tot i així, la resolució del 1990 ha estat útil al llarg de tots aquests anys en què el català, el basc i el gallec han millorat, almenys lleugerament, el seu reconeixement dins del sistema lingüístic de la UE.

Al País Basc, a partir dels anys noranta, les institucions socials i polítiques van donar suport a demandes similars de reconeixement de la llengua basca, ⁸tal com va succeir també a Galícia.

En resum, les demandes socials i polítiques perquè el català, el basc i el gallec obtinguin l'oficialitat a la UE són històriques. No obstant això, les reclamacions actuals sobre el reconeixement oficial han tingut una resposta negativa per part de les institucions de la UE i dels estats membres, que argumenten que aquestes demandes han de ser aprovades per unanimitat per tots els estats membres. Les sol·licituds formulades des d'aquests territoris han estat rebutjades al·legant una manca de consens entre els estats membres.

2.2. L'esborrany del Tractat Constitucional Europeu i el Memoràndum del Govern espanyol (2004)

La redacció i signatura del Tractat Constitucional Europeu (2003-2005) semblava obrir noves perspectives i oportunitats per a les comunitats lingüístiques oficials d'Espanya. Amb l'arribada del Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) al Govern espanyol l'abril de 2004, l'escena política a Espanya va canviar. Els socialistes es mostraven favorables a l'esborrany del Tractat Constitucional Europeu. Per assolir la majoria necessària, però, necessitaven el suport d'altres diputats del Parlament espanyol (d'altres partits polítics). A canvi de donar-los-hi, els partits polítics catalans van exigir explícitament suport per modificar la llista d'idiomes en què es redactaria la Constitució de la UE i van sol·licitar específicament incorporar-hi el català i, posteriorment, també el basc i el gallec. Això situava el català, el gallec i el basc al nivell del gaèlic en el si de la UE (en aquell moment el

⁸ Vegeu la proposta no legislativa del Parlament basc sobre el reconeixement del basc com a llengua oficial a les institucions de la Comunitat Europea, acord del Ple de 21 de febrer de 1992.

gaèlic era una llengua del Tractat, però no una llengua oficial de la UE) i no comportava cap cost econòmic. Es va obrir una nova etapa en el procés de reconeixement institucional de les llengües cooficials a nivell de la UE.

Després d'una llarga negociació, finalment es va arribar a un acord. L'aprovació del Tractat Constitucional (no la seva ratificació) permetria traduir els tractats (encara que sense valor legal) al català, basc i gallec. L'article IV-884(2) obria la porta a la publicació del Tractat en "qualsevol altra llengua determinada pels estats membres entre aquelles que, d'acord amb les seves ordenances constitucionals, tinguin l'estatus de llengua oficial a part o a tot el seu territori". Espanya finalment va lliurar quatre còpies certificades: una en basc, una en gallec i dues idèntiques per al català/valencià, que es van dipositar als arxius del Consell.

Tot i que el Tractat Constitucional no va entrar en vigor perquè va ser rebutjat per França i els Països Baixos en dos referèndums, aquest article ha sobreviscut i es va mantenir als nous articles 55 del Tractat de la Unió Europea i 358 del Tractat de Funcionament de la UE, reformat pel Tractat de Lisboa⁹.

Aquesta disposició només té un valor simbòlic, ja que no té efectes pràctics. No obstant això, estableix un precedent en el reconeixement de les LRoM amb estatus oficial en una part del territori dels estats membres. Cal destacar que, per als membres de la xarxa NPLD, aquesta distinció podria facilitar establir a la Unió Europea un reconeixement específic d'altres LRoM amb estatus oficial en el futur. En aquest sentit, potser la nova disposició podria posar les bases per al reconeixement institucional futur d'aquestes llengües (Milian-Massana, 2008). Vist des d'aquesta perspectiva, el reconeixement de les llengües cooficials a la UE va ser notable. Però l'acord va resultar ser un acte purament simbòlic i, per aquest motiu, els peticionaris van continuar exigint un canvi real i pràctic en el reconeixement oficial de les LRoM (López Tena, 2009).

A partir d'aquest moment, les comunitats autònomes amb llengües cooficials (Catalunya, País Basc, Galícia, Navarra, València i Balears) van començar a negociar un text amb el Govern espanyol que recollís les demandes lingüístiques i la participació regional directa a la UE.

El 13 de desembre de 2004, el ministre espanyol d'Afers Exteriors i Cooperació va presentar el document resultant al Consell Europeu: *Memoràndum del Govern espanyol. Sol·licitud de reconeixement a la Unió Europea de totes les llengües oficials a Espanya*.

⁹ Vegeu també l'article 1, paràgraf 61, del Tractat de Lisboa

El Memoràndum oferia a les institucions de la UE la possibilitat d'acordar un cert reconeixement oficial a altres llengües diferents del castellà i, més concretament, a les llengües oficials a les comunitats autònomes¹⁰. Per assolir aquest objectiu, proposava modificar el Reglament 1/1958, pel qual s'estableixen les normes generals del règim lingüístic de les institucions de la UE (amb la inclusió d'un annex al Reglament que especifiqués l'oficialitat d'aquestes llengües). El Memoràndum especificava tres àrees d'ús oficial:

- a) Comunicacions per escrit dels ciutadans amb les institucions i els òrgans de la Unió Europea (que implicava la reforma dels articles 2 i 3 del Reglament 1/58).
- b) La publicació oficial de textos comunitaris (que afectava l'article 4).
- c) Ús oral dins de les institucions de la Unió Europea.

A més, també sol·licitava que aquests idiomes s'incorporessin plenament al programa Lingua de la UE. Finalment, el memoràndum afirmava que el propi Govern espanyol assumiria els costos econòmics derivats de les modificacions del règim lingüístic (Mir i Sala, 2006; Pons, 2006).

2.3. Conclusions del Consell (2005)

En resposta al Memoràndum del Govern espanyol, el Consell de Ministres d'Afers Generals i Relaciones Exteriors va decidir a la 2667^{ena} Reunió del Consell,¹¹ el 2005, autoritzar un ús limitat a nivell de la UE de les llengües reconegudes pels estats membres diferents de les llengües de treball oficials.¹²

Pel que fa als idiomes que es poden beneficiar d'aquests usos, les Conclusions els identifiquen genèricament com a "idiomes addicionals", sense anomenar-ne cap d'específic.

El propòsit explícit és "apropar la Unió a la ciutadania", ja que es considera que "permetre als ciutadans la possibilitat d'utilitzar idiomes addicionals en les seves relacions amb les institucions és un factor important per enfortir la seva identificació amb el projecte polític de la Unió Europea".

Pel que fa als usos previstos a les Conclusions, hi ha una coincidència formal amb els tres àmbits contemplats al Memoràndum, per bé que s'observa que el contingut de les prerrogatives d'ús es

¹⁰ El Memoràndum identificava aquestes llengües com a "basc, gallec i la llengua anomenada català a la Comunitat Autònoma de Catalunya i les Illes Balears i valencià a la Comunitat Valenciana".

¹¹ [Nota de premsa](#) de la 2667ena Reunió del Consell - Afers Generals i Relacions Exteriors - AFERS GENERALS - Luxemburg, 13 de juny de 2005. Aquestes conclusions es van publicar oficialment a DO C 148, de 18 de juny de 2005. El significat i l'abast del reconeixement al qual estan subjectes aquestes llengües es va especificar a la nota introductòria de la Presidència del Consell al Comitè de Representants Permanents, Doc. 9506/1/05 REV 1–REV 2, no publicada oficialment (vegeu Pons, 2006).

¹² Literalment: "llengües diferents de les llengües esmentades al Reglament núm. 1/1958 del Consell, l'estatus de les quals es reconeix a la Constitució d'un estat membre en tot o en una part del seu territori o l'ús de les quals com a llengua nacional està autoritzat per la llei".

redueix substancialment a les Conclusions (Mir i Sala, 2006; Pons, 2006). Aquests àmbits són els següents:

(a) Traducció dels actes adoptats pel procediment de codecisió (“Actes adoptats per codecisió del Parlament Europeu i el Consell”¹³)

Això permet la possibilitat de traduir a aquestes llengües, en nom de l'estat membre, els actes adoptats pel procediment de codecisió pel Consell i el Parlament Europeu.

Quin compromís assumeix el Consell? Un compromís doble:

- I. guardar les traduccions als seus arxius i posar-les a disposició de qui les sol·liciti i
- II. publicar les traduccions al seu lloc web (tret de la publicació al Diari Oficial de la Unió Europea) indicant que no tenen caràcter oficial ni, per tant, valor legal.

(b) Intervencions orals al Consell o en altres institucions o organismes de la UE (“Discursos a una reunió del Consell i possiblement d'altres institucions o òrgans de la UE”¹⁴)

En què consisteix aquesta prerrogativa? En la possibilitat que l'estat sol·liciti permís al Consell i, en el seu cas, a altres institucions i òrgans de la Unió Europea, per fer un ús oral (amb interpretació passiva) d'aquestes llengües a les reunions dels membres que en formen part.

Quin compromís assumeix el Consell? Acceptar, en principi, aquestes sol·licituds, si es formulen amb una anticipació raonable i es disposa del personal i dels mitjans materials necessaris.

(c) Comunicacions per escrit amb institucions i organismes de la UE¹⁵

¹³ Literalment: “El Govern d'un estat membre podrà enviar al Parlament Europeu i al Consell una traducció certificada dels actes adoptats per codecisió en una de les llengües esmentades al paràgraf 1. El Consell afegirà aquesta traducció als seus arxius i en proporcionarà una còpia a petició. El Consell vetllarà perquè aquestes traduccions es publiquin al seu lloc d'Internet. En ambdós casos, es farà constar que aquestes traduccions no tenen la condició de llei.”

¹⁴ Literalment: “El Govern d'un estat membre podrà, si cal, sol·licitar al Consell i, possiblement, a altres institucions o organismes (Parlament Europeu o Comitè de les Regions), permís per utilitzar una de les llengües a què es fa al·lusió al paràgraf 1 als discursos que pronuncia un dels membres de la institució o òrgan en qüestió en una reunió (interpretació passiva). En el cas del Consell, aquesta sol·licitud s'admetrà en principi sempre que es faci amb una antelació a la reunió raonable i es disposi del personal i el material necessari”.

¹⁵ Literalment: “Els estats membres podran adoptar un acte jurídic sempre que, si un dels seus ciutadans vol enviar una comunicació a una institució o organisme de la Unió en una de les llengües esmentades al paràgraf 1, l'envii a un organisme designat per aquest estat membre. Aquest organisme enviarà a la institució o organisme en qüestió el text de

En què consisteix aquesta prerrogativa? En permetre a l'estat membre adoptar una disposició legal mitjançant la qual els ciutadans puguin enviar comunicacions escrites a les institucions o organismes de la UE en aquests idiomes a través d'un organisme designat per l'estat membre.

Quin compromís assumeix el Consell? A la pràctica, cap, ja que es tracta d'un mecanisme de comunicació indirecta que requereix la traducció directa i inversa a un dels idiomes oficials i de treball del text que els ciutadans volen adreçar a les institucions. Aquesta traducció també l'ha de dur a terme l'organisme designat a aquest efecte per l'estat membre interessat.

La possibilitat d'utilitzar aquestes anomenades "llengües addicionals" es posa en pràctica mitjançant acords administratius entre el Consell i l'Estat corresponent.¹⁶ El Consell convida les altres institucions de la UE a celebrar acords administratius sobre aquesta base.¹⁷ Les Conclusions limiten negativament l'abast i el contingut dels acords, ja que estableixen que "es conclourà d'acord amb el Tractat i amb les disposicions adoptades per a la seva aplicació".

La figura/instrument previst als acords administratius no es correspon amb cap dels actes jurídics o normes típics del dret comunitari. Per tant, es tracta d'un instrument legal o acte *sui generis* dins del sistema comunitari. No obstant això, cal remarcar el caràcter vinculant dels acords. La naturalesa dels acords administratius inclou la voluntat dels seus signataris (l'estat i la institució o l'organisme europeu corresponent) de restar-hi obligats. En concret, en el cas dels ciutadans als quals s'aplica l'acord, gaudeixen de determinats drets i prerrogatives per a l'ús (encara que sigui indirecte o limitat) d'una llengua determinada, drets que no tenien abans de la signatura dels acords. Legalment, aquest nou dret d'elecció lingüística es pot invocar davant jurisdiccions nacionals o europees, segons correspongui (Mir Sala, 2006). Els costos directes o indirectes associats a la implementació d'aquestes disposicions administratives per part de les institucions i els òrgans de la Unió seran a càrrec de l'estat membre sol·licitant.

la comunicació, amb una traducció a la llengua de l'estat membre recollida al Reglament núm. 1/1958 del Consell. S'aplicarà el mateix procediment *mutatis mutandis* a la resposta donada per la institució o organisme en qüestió.

Quan les institucions o òrgans de la Unió tinguin un període de temps fixat per respondre, aquest període començarà a comptar a partir de la data en què la institució o l'òrgan rebí per part de l'estat membre la traducció a una de les llengües recollides al Reglament núm. 1/1958 del Consell. El termini cessarà en la data en què la institució o l'organisme de la Unió enviï la seva resposta a l'òrgan competent de l'estat membre en la llengua d'aquest."

¹⁶ Literalment, "el Consell autoritzarà l'ús oficial de les llengües que s'esmenten al paràgraf 1 sobre la base d'un acord administratiu".

¹⁷ Cal assenyalar que les Conclusions del Consell no vinculaven la resta d'institucions i òrgans de la Unió Europea, que continuen conservant, d'acord amb l'article 6 del Reglament 1/1958, la seva autonomia i capacitat de decisió per determinar el seu règim lingüístic intern.

Es pot afirmar, com a conclusió, que es va crear una nova categoria de llengües, les anomenades “llengües addicionals”, dins del sistema lingüístic de la Unió. Aquestes es poden utilitzar oficialment en alguns casos i, de manera limitada, en algunes institucions i organismes de la UE (Mir, 2006). Tot i això, aquestes llengües no es consideren llengües oficials, ja que les Conclusions no tenen la capacitat de canviar el règim lingüístic de la Unió.¹⁸ La implementació de les Conclusions (mitjançant la signatura dels acords previstos) i l'aplicació efectiva de les prerrogatives que contenen depenen de les accions posteriors de l'estat interessat.

2.4. Política lingüística al Regne Unit: panorama general

Un altre país d'Europa lingüísticament divers és el Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord, que va sortir de la UE el 31 de gener del 2020.

L'anglès és la llengua més parlada del Regne Unit. És la primera llengua de diversos països addicionals, parlada per un nombre creixent de persones al món i, per tant, considerada una “*lingua franca*”. S'ha desenvolupat fins a esdevenir la llengua principal dels sectors culturals, el comerç internacional i la recerca.

Altres idiomes parlats al Regne Unit inclouen les llengües celtes (gal·lès, gaèlic escocès, irlandès i còrnica) i les llengües germàniques (escocès i escocès de l'Ulster).

Val la pena assenyalar el cas de l'irlandès. La llengua és, junt amb l'anglès, cooficial en un estat membre de la UE, Irlanda, i és una llengua oficial de la UE des del 2007¹⁹. Abans d'això i d'ençà que Irlanda es va unir a la UE, el 1973, es considerava una llengua comunitària oficial, és a dir, que només s'hi redactava la legislació primària. L'1 de gener del 2007, l'irlandès es va convertir en una llengua plenament oficial de la UE, amb una derogació temporal per un període renovable de cinc anys, que es va ampliar dues vegades fins ara i que estableix que “les institucions de la Unió Europea no estaran obligades a redactar tots els actes en irlandès i publicar-los en aquesta llengua al Diari Oficial de la Unió Europea, llevat dels reglaments adoptats conjuntament pel Parlament Europeu i el Consell²⁰”.

Malgrat l'absència de legislació constitucional, l'anglès és *de facto* l'única llengua oficial del Regne Unit. El Parlament i el Govern del Regne Unit, així com el sistema judicial i l'administració pública,

¹⁸ La Presidència del Consell no va considerar possible modificar el Reglament 1/1958 ni emetre cap acte jurídic basat en l'article 290 del TCE, un precepte que atribueix al Consell la competència sobre el règim lingüístic. La raó expressada és que, en l'exercici de la competència que s'atribueix al Consell, s'ha de respectar l'article 314 del TCE, que estableix les llengües en què el Tractat és autèntic (vegeu Mir i Sala, 2006; Pons, 2006).

¹⁹ Vegeu [Normes que regulen les llengües de les institucions](#)

²⁰ Vegeu el Reglament (CE) núm. 920/2005 del Consell, de 13 de juny de 2005 (DO L 156, 18.6.2005, p. 3)

l'utilitzen en gran mesura, però existeixen certes disposicions per al gal·lès a Gal·les i per al gaèlic a Escòcia i, en certa mesura, per a l'irlandès a Irlanda del Nord (Vacca, 2013).

Les LRoM al Regne Unit varien molt pel que fa a la seva trajectòria històrica i al nombre de parlants actuals. Aproximadament el 20% de la població de Gal·les parla gal·lès i l'1,2% de la població escocesa parla gaèlic.²¹ Per tant, el gal·lès i el gaèlic escocès són presents a la vida pública als seus respectius territoris. Però no és estrany que hi hagi diferents nivells de prestació de serveis en la llengua minoritària.

Pel que fa a la legislació per a les llengües celtes, s'aplica el principi de territorialitat: Els parlants de gal·lès tenen protecció a Gal·les; els de gaèlic, a Escòcia; i els parlants d'irlandès, en certa mesura, a Irlanda del Nord, si bé aquesta protecció no s'estén més enllà d'aquestes jurisdiccions. L'estatus legal de les llengües minoritàries varia, però no es garanteix una administració pública bilingüe i la situació varia d'un consell a l'altre (Vacca, 2013).

Certament, el millor rendiment l'aconsegueix el gal·lès, amb uns 536.000 parlants. Segons la Llei de la llengua gal·lesa de 1993, l'anglès i el gal·lès tenen la mateixa condició en el sector públic i en l'Administració de Justícia (d'acord amb la Llei del Govern de Gal·les de 1998, el bilingüisme s'estén a l'Assemblea Parlamentària). El 2011, el Parlament britànic va ratificar l'estatus oficial del gal·lès a Gal·les a través de la Welsh Language Measure 2011, que té com a objectiu promoure una major coherència i també una major transparència en termes de prestació de serveis en gal·lès. Com que el gal·lès és una assignatura obligatòria a totes les escoles primàries i secundàries, l'escolarització en gal·lès està molt estesa.

L'ús de les llengües minoritàries en públic i amb les autoritats administratives està força desenvolupat a Gal·les. D'acord amb la Llei de 2011, les funcions de The Welsh Language Board (organisme creat per la Llei de 1993) es van transferir al nou Comissionat de la Llengua Gal·lesa, que substituïa el Board.

El gaèlic escocès, parlat a la costa occidental d'Escòcia i especialment a les illes occidentals, no té estatus legal, tot i que les autoritats locals dediquen una atenció considerable a la prestació de serveis educatius mitjançant aquesta llengua als seus 66.000 parlants (Parlament Europeu, 2002). El Govern escocès es compromet a donar suport a l'aprenentatge d'idiomes a la seva regió. La Llei del gaèlic (Escòcia) del 2005 preveu estimular un augment significatiu en la prestació de serveis públics. Tanmateix, atès el predomini històric de l'anglès en aquests àmbits, el procés de formar els parlants de gaèlic perquè facin servir la seva llengua per adreçar-se als serveis públics és continu.

²¹ No hi ha parlants monolingües de les llengües celtes i pràcticament tots dominen perfectament l'anglès.

L'irlandès s'enseny a l'escola i les autoritats nacionals en promouen conjuntament l'ús a tota l'illa d'Irlanda, però sempre li ha mancat suport financer del Govern del Regne Unit. Recentment, la seva difusió ha augmentat, cosa que beneficia enormement la llengua a Irlanda del Nord, on el nombre de parlants d'irlandès segons el cens és de 124.000.

El plantejament del Regne Unit pel que fa a la política de les LRoM reflecteix el fet que l'idioma és un problema menor en la política del Regne Unit i que hi ha un fort monolingüisme en totes les esferes de la vida pública. Això explica que les comunitats de LRoM marginades hagin exigit més suport els darrers anys. En general, encara queden reptes significatius pel que fa a una major institucionalització de les llengües menys esteses a l'administració pública (Vacca, 2013).

En aquest context, els compromisos internacionals com la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (CELRoM, ratificada el 2001) o el Conveni Europeu de Drets Humans tenen una gran importància i influència. El gal·lès, el gaèlic escocès i l'irlandès estan protegits per la Part III de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries.²² Mitjançant la signatura d'aquests compromisos, el Govern es compromet socialment i legalment a fer passos cap a una major promoció de les llengües respectives en l'educació, l'ordenament jurídic, les administracions, els mitjans de comunicació i la vida cultural, econòmica i social.

Les demandes d'estatus oficial del gal·lès i el gaèlic escocès a les institucions europees han tingut una trajectòria molt més curta que en el cas d'Espanya. De fet, les demandes de més reconeixement a la UE per part de Gal·les i Escòcia es van relacionar amb l'oportunitat oberta per les Conclusions del Consell de 2005 (en resposta a les demandes de les comunitats de LRoM d'Espanya) per aplicar-les a les LRoM respectives.

2.5. Conclusions del Consell (2008)

Després d'una sol·licitud presentada pel Govern del Regne Unit el 15 de juliol del 2008, el Consell de Ministres de la UE va aprovar l'ús del gal·lès, el gaèlic escocès i qualsevol altra llengua reconeguda per la legislació del Regne Unit a la 2884^{ena} reunió del Consell a Brussel·les.

La redacció recollida a les Conclusions del Consell era la següent:

“Ús d'idiomes addicionals al Consell – Regne Unit”

²² https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=adpW1NPI

El Consell va autoritzar la signatura d'un acord administratiu amb el Regne Unit que permet l'ús al Consell d'idiomes diferents de l'anglès l'estatus dels quals està reconegut al sistema constitucional del Regne Unit (10887/08).

Aquest acord posa en pràctica les Conclusions del Consell sobre l'ús oficial d'idiomes addicionals a les institucions de la UE (vegeu Diari Oficial C 148, 18.6.2005, p. 1).

Aquestes conclusions tenen com a objectiu facilitar l'ús per part de les institucions i els òrgans de la Unió de llengües l'estatus de les quals està reconegut a la constitució d'un estat membre, sobre la base d'un acord administratiu que permeti:

1. la difusió pública de les traduccions en aquestes llengües dels actes adoptats pel Parlament Europeu i el Consell en virtut del procediment de codecisió;
2. l'ús per part del Govern d'un estat membre d'una d'aquestes llengües en discursos;
3. l'opció dels ciutadans d'adreçar-se als organismes de la UE i rebre-hi resposta en aquestes llengües."

A la pràctica, això permet als ministres del Regne Unit parlar en gal·lès i gaèlic escocès a les reunions del Consell, amb interpretació garantida a altres idiomes, i als ciutadans escriure a les institucions de la UE en gal·lès i gaèlic escocès i rebre una resposta en la mateixa llengua, a càrrec del Govern regional respectiu.

D'aquesta manera, el gal·lès i el gaèlic escocès es van unir al català, el basc i el gallec. No obstant això, i com a diferència notable, les Conclusions del 2008 es refereixen únicament al Consell i no preveuen expressament que el Regne Unit pugui celebrar acords amb altres institucions o organismes de la UE. Al mateix temps, es pot entendre que la referència a les Conclusions del 2005, pel seu caràcter genèric en termes de possibles "idiomes addicionals", ho permetria o hauria de permetre-ho. Tot i això, cal assenyalar que les Conclusions del 2005 no vinculaven legalment la resta d'institucions i òrgans de la Unió, que conservaven l'autonomia per regular el seu ús lingüístic.

3. Els acords administratius UE-Espanya i UE-Regne Unit

Un punt d'inflexió important per millorar el reconeixement del català, el basc i el gallec va ser la signatura de diversos acords administratius entre el Govern espanyol i les principals institucions i organismes de la UE, els quals permeten fer un ús oficial limitat de llengües diferents de l'espanyol en aquestes institucions. Espanya, tot i ser el primer, no ha estat l'únic estat membre que ha fet ús de les possibilitats que el Consell va obrir el 2005 pel que fa a l'ús a les institucions comunitàries de llengües no recollides al Reglament 1/58. En el cas de la Gran Bretanya, els usos del gal·lès i el gaèlic escocès s'institucionalitzen al Consell a partir de l'acord administratiu signat amb aquesta institució.

3.1 Acords administratius entre les institucions de la UE i Espanya

A partir de les Conclusions del Consell de Ministres del juny del 2005, entre els anys 2005 i 2009 es van negociar i signar els següents acords administratius:

Institució	Data
Consell de la Unió Europea	7 de novembre de 2005
Comitè de les Regions	16 de novembre de 2005
Comissió Europea	21 de desembre de 2005
Comitè Econòmic i Social Europeu	7 de juny de 2006
Defensor del Poble Europeu	30 de novembre de 2006
Tribunal de Justícia de la Unió Europea	27 d'abril de 2009
(Decisió) Parlament Europeu	3 de juliol de 2006

Pel que fa a les llengües cobertes pels acords, però, no s'esmenten explícitament a cap dels acords signats, sinó que se les identifica com "una llengua diferent de l'espanyol que té la condició de llengua oficial segons la Constitució espanyola"²³.

Amb l'excepció del Parlament Europeu, el contingut dels acords signats és molt similar. Tots ells reproduïen les prerrogatives lingüístiques previstes a les Conclusions del 2005. Per tant, no hi ha cap innovació substancial als acords.

²³ Això va permetre indoure l'aranès, que es va oficialitzar a Catalunya a l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006.

Ara procedirem a analitzar cadascun dels acords esmentats anteriorment:

a) Consell de la Unió Europea

El 7 de novembre del 2005, el Consell de la UE va signar un acord administratiu amb Espanya que contempla:

- 1) La possibilitat que els ciutadans es relacionin per escrit amb aquesta institució mitjançant les llengües cooficials de l'Estat espanyol.
- 2) La possibilitat que els representants espanyols utilitzin aquestes llengües a les sessions formals del Consell.
- 3) La traducció a aquests idiomes dels actes adoptats pel procediment de codecisió i la seva posterior publicació.

b) Comitè de les Regions

El 16 de novembre del 2005 es va signar l'acord administratiu amb el Comitè de les Regions que preveu:

- 1) La possibilitat que els ciutadans es relacionin amb aquesta institució per escrit en una de les llengües cooficials d'Espanya.
- 2) La possibilitat d'utilitzar aquests idiomes a les sessions plenàries del Comitè.

c) Comissió Europea

El 21 de desembre del 2005 es va signar un acord administratiu entre la Comissió Europea i el Regne d'Espanya que preveu la possibilitat que els ciutadans es comuniquin per escrit amb aquesta institució en les llengües cooficials d'Espanya.

d) Comitè Econòmic i Social Europeu

El 7 de juny de 2006 es va signar amb el Comitè Econòmic i Social Europeu un acord administratiu que contempla la possibilitat que els ciutadans es relacionin per escrit amb aquesta institució en les llengües cooficials d'Espanya.

e) Defensor del Poble Europeu

El 30 de novembre del 2006, el Defensor del Poble Europeu i l'ambaixador espanyol a la UE van signar un acord administratiu²⁴ que preveu:

- 1) La possibilitat que els ciutadans es relacionin per escrit amb aquesta institució en les llengües cooficials d'Espanya.
- 2) La provisió del formulari de reclamació a Internet i altres documents d'informació del Defensor del Poble Europeu en aquests idiomes.

f) Tribunal de Justícia de la Unió Europea

Alguns anys després, el 27 d'abril de 2009, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) va signar un acord²⁵ amb el Regne d'Espanya que permet als ciutadans i residents espanyols:

- 1) Enviar comunicacions per escrit al TJUE en qualsevol de les llengües regionals oficials d'Espanya, sempre que passin per l'Oficina de Llengües Oficials espanyol, que actua com a agència de traducció entre ciutadans/residents espanyols i la institució de la UE.

El permís no inclou les comunicacions judicials ni les relacionades amb l'aplicació d'un text legal. L'acord tampoc no cobreix les comunicacions amb l'objectiu d'obtenir un avantatge particular (com ara una subvenció pública) o un benefici (com l'adjudicació d'un contracte) o sol·licitar una feina. No obstant, davant el tribunal, les llengües regionals oficials només es poden utilitzar si el testimoni o l'expert no saben expressar-se adequadament en una de les llengües oficials de la UE.

g) Parlament Europeu

Pel que fa al Parlament Europeu, aquesta institució no ha signat cap acord administratiu. No obstant això, el 3 de juliol del 2006, la Mesa del Parlament Europeu va aprovar una proposta²⁶ presentada per l'Estat espanyol per permetre que els ciutadans es comuniquin amb el Parlament Europeu en les llengües cooficials del país (basc, català i gallec), dos mesos després del seu rebuig inicial per motius tècnics.

D'ençà, els ciutadans catalans, valencians, balears, gallecs, bascos i navarresos poden adreçar les seves peticions i escrits al Parlament Europeu i rebre'n resposta en llurs llengües cooficials respectives. A més, poden consultar les decisions legislatives més importants de la UE en aquests

²⁴ Vegeu la Nota de premsa núm. 19/2006 del Defensor del Poble Europeu

²⁵ Vegeu la nota de premsa núm. 37/09 del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees "Signatura d'un acord amb Espanya per permetre l'ús de les seves llengües cooficials en la correspondència amb ciutadans espanyols i residents a Espanya"

²⁶ Vegeu Acta de la reunió de la Mesa PV BUR 03.07.2006 a Estrasburg

idiomes a través del lloc web del Parlament Europeu. Això és possible sempre i només en funció de les seves “capacitats internes” o mitjançant agències de traducció externes (en aquest cas les despeses les ha d’assumir el Govern espanyol). En canvi, el Parlament Europeu no ha autoritzat l’ús d’aquestes llengües en activitats internes ni en sessions plenàries (Milian, 2010).

3.2. Acord administratiu entre les institucions de la UE i el Regne Unit

A finals del 2008, arran de les Conclusions del Consell de 2008, el Govern del Regne Unit va negociar i va signar amb el Consell de la Unió Europea un acord administratiu per permetre-hi l’ús del gal·lès i el gaèlic escocès. L’acord s’inspira en els acords signats per Espanya i utilitza la mateixa redacció.

El contingut d’aquest acord és gairebé idèntic al signat amb el Consell pel Govern d’Espanya: les llengües protegides no s’identifiquen expressament i s’hi fa al·lusió com a “llengües diferents de les recollides al Reglament núm. 1/1958, l’estatus de les quals és reconegut al sistema constitucional del Regne Unit per les Lleis del Parlament del Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord i/o actes legislatius de l’òrgan legislatiu corresponent”.

L’acord contemplava específicament els tres punts següents:

- 1) La possibilitat que els ciutadans es relacionin per escrit amb aquesta institució utilitzant un idioma l’estatus del qual estigui reconegut, en el sistema constitucional del Regne Unit, per les Lleis del Parlament del Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord i/o actes legislatius de l’òrgan legislatiu corresponent.
- 2) La possibilitat que representants del Regne Unit puguin utilitzar aquests idiomes a les sessions formals del Consell.
- 3) La traducció a aquests idiomes dels actes adoptats pel procediment de codecisió i la seva posterior publicació.

4. Implementació dels acords administratius entre les institucions de la UE i Espanya

Quinze anys després de la signatura d'alguns d'aquests acords administratius entre les institucions de la UE i el Govern espanyol, cal analitzar com s'han implementat fins ara.

La metodologia utilitzada per analitzar la implementació dels acords inclou:

- a) recerca bibliogràfica i documental en llocs web oficials i altra documentació publicada per organismes oficials o semioficials;
- b) l'enviament d'un qüestionari per recollir informació dels òrgans responsables de la política lingüística i de les relacions amb la Unió Europea de les diferents comunitats autònomes implicades;
- c) contactes amb les diferents institucions implicades, tant a nivell de la UE (la delegació de la Comissió Europea a Barcelona, que també va respondre el qüestionari, i un representant dels Arxius Històrics del Parlament Europeu) i el Govern d'Espanya (no es va obtenir resposta al nostre qüestionari).²⁷

4.1. Actes adoptats pel procediment de codecisió pel Parlament Europeu i el Consell

L'acord assolit amb el Consell preveu fer públics els actes de la UE adoptats per codecisió pel Consell i el Parlament Europeu en gallec, català i basc (coneguts amb la fórmula de "llengües diferents del castellà (espanyol) l'estatus de les quals està reconegut a la Constitució espanyola").

L'acord funciona de la següent manera: "El Govern espanyol o l'organisme designat a l'efecte pot fer traduccions certificades als idiomes anteriors dels actes de la Unió Europea adoptats en codecisió i publicats al Diari Oficial de la Unió Europea, i enviar-les a la Secretaria General per tal que n'emeti traduccions certificades i les adreci al Consell per mitjans electrònics".

²⁷ Entre les administracions consultades hi ha el Ministeri de Política Territorial i l'Oficina de Llengües Oficials, dels quals no s'ha obtingut cap resposta. Tot i que hi ha hagut notícies indirectes, per fonts documentals indirectes sobre l'acord signat entre l'Administració general de l'Estat i les comunitats autònomes "referent a l'ús oficial a la Unió Europea d'idiomes diferents del castellà que tenen estatus de llengües oficials segons la Constitució", de 13 de desembre de 2005, en què es fonamenten les bases per implementar aquests acords mitjançant la col·laboració entre les comunitats autònomes i el Govern central, no s'ha pogut recuperar el text original d'aquest document.

L'objectiu d'aquesta prerrogativa d'ús, segons el text de l'acord, és que el Consell posi a disposició dels ciutadans i faciliti la publicació en altres idiomes d'actes legislatius adoptats mitjançant el procediment legislatiu ordinari, també conegut com a "codecisió". La codecisió s'utilitza per a àrees polítiques en què la UE té competència exclusiva o compartida amb els estats membres. En aquests casos, el Consell legisla sobre la base de les propostes presentades per la Comissió Europea.

Per dur a terme aquesta tasca, l'acord estableix dues rutes complementàries, consistents en que: a) el Consell afegeixi aquestes traduccions certificades als seus arxius i en subministri còpies a petició de qualsevol ciutadà de la Unió, en la mesura del possible per mitjans electrònics; i b) el Consell estableixi un enllaç des del seu lloc d'Internet al lloc web del Govern espanyol que ofereix aquestes traduccions. Con s'ha dit abans, les traduccions han d'esmentar que no tenen valor legal (aquest advertiment s'ha d'indicar a l'encapçalament de totes les pàgines i a la pàgina inicial del lloc web del Govern espanyol on es publiquen).

Finalment, l'acord estableix que "El Govern espanyol assumirà els costos directes o indirectes derivats de l'aplicació d'aquest acord administratiu pel que fa al Consell", i, per tal que així sigui, "la Secretaria General del Consell presentarà una factura a la Representació Permanent d'Espanya en què es detallaran els costos anteriors cada sis mesos. Aquesta suma haurà de ser reemborsada per la Representació Permanent d'Espanya en el termini d'un mes des de la data de la notificació. "

Segons la informació obtinguda de funcionaris governamentals de les diferents comunitats autònomes sobre l'aplicació d'aquesta prerrogativa, es constata que:

- 1) El Govern espanyol no ha designat l'òrgan encarregat de fer les traduccions dels actes adoptats en codecisió.
- 2) No està clar que s'hagi posat en marxa el mecanisme previst per a l'enviament de còpies certificades de les traduccions al Consell, ni tampoc hi ha cap enllaç a les traduccions en aquests idiomes al lloc web de la institució (ni cap enllaç al seu lloc web que condueixi al lloc web del Govern respectiu que ofereix les traduccions, que fins ara no es poden trobar).
- 3) En resposta a la pregunta formulada (*Sabeu si s'han fet traduccions certificades als idiomes esmentats d'algun acord adoptat per codecisió?*), la majoria de comunitats autònomes van respondre que ho desconeixen. Només el País Basc ha traduït al basc les normes adoptades per codecisió que tenen relació amb les competències de la comunitat autònoma (els tractats de

la UE també s'han traduït al basc). Per tant, s'està fent i publicant la traducció basca de la legislació de la UE (De Epalza Azqueta, 2019).

4) En relació amb la segona pregunta plantejada, (*En cas afirmatiu, quina difusió han donat les autoritats estatals a aquestes traduccions?*), en el cas del País Basc aquestes traduccions es poden consultar al lloc web del Govern basc, que també s'encarrega de la seva distribució a través de diferents canals (a la web institucional hi ha les traduccions dels anys 2006 (72 traduccions), 2008 (125 traduccions) i 2009 (56 traduccions), les quals abasten un total de 253 disposicions.²⁸

5) A l'únic cas esmentat, la traducció s'ha dut a terme a través del Servei Oficial de Traducció de l'Institut Basc d'Administració Pública i el cost l'assumeix íntegrament la Comunitat Autònoma del País Basc.

La posició estatal sobre aquesta àrea d'ús es reflecteix en un document recent publicat el 2019 per l'esmentada Oficina de Llengües Oficials, on es diu literalment en relació amb aquest punt de l'acord amb el Consell:

“Es reconeix l'existència de versions en aquests idiomes dels tractats comunitaris, així com dels actes comunitaris adoptats mitjançant el procediment de codecisió. La traducció correspon a les pròpies comunitats autònomes i després l'Estat s'encarrega de dipositar-les a la Secretaria del Consell. No obstant això, l'ús d'aquesta possibilitat ha estat desigual: molt ampli respecte als tractats i molt baix respecte als actes adoptats per codecisió.” (pàgina 29, traduït).²⁹

Com es dedueix de la cita anterior, la comprensió de l'Administració General de l'Estat difereix clarament, almenys en tres aspectes, de la redacció literal de l'acord:

- 1) Quant a l'abast, ja que l'acord no fa referència als tractats³⁰ (només a les normes aprovades pel procediment de codecisió).
- 2) Pel que fa a la finalitat, ja que l'objectiu de l'acord no és “reconèixer” l'existència de versions en aquestes llengües, sinó establir un mecanisme per garantir-ne la disponibilitat i la difusió de les traduccions.

²⁸ https://www.euskadi.eus/web01-s1leheki/es/contenidos/informacion/v2_ue_euskera/eu_eus_dis/eus_ue_arauak2009.html (última actualització del web: 14/06/2012).

²⁹ Oficina para las Lenguas Oficiales/Consejo de las Lenguas Oficiales en la Administración General del Estado (2019) Informe de diagnóstico sobre el grado de cumplimiento del uso de las lenguas cooficiales en la Administración General del Estado. Secretaría de Estado de Política Territorial. Ministerio de Política Territorial y Función Pública.

³⁰ Cal recordar que la possibilitat de traduir tractats ja es reconeixia expressament en el projecte de Tractat per establir una Constitució per a Europa i ha quedat coberta en reformes posteriors dels tractats fundacionals (vegeu l'apartat 2.1 de l'informe).

3) Quant a la responsabilitat sobre qui tradueix i qui assumeix els costos de traducció, la versió donada per les comunitats autònomes no coincideix amb el fet que el Govern espanyol n'assumirà els costos directes i indirectes. Al mateix temps, es posa de manifest l'ambigüitat i la inexactitud respecte a la sol·licitud presentada (per exemple, no es diu que el Govern estatal hagi dipositat efectivament les còpies traduïdes al Consell).

A la vista de les dades obtingudes, cal concloure que hi ha hagut un grau de compliment limitat espacialment i temporalment i que el compliment ha estat parcial o parcial respecte al que estableix l'acord sobre la prerrogativa d'ús de les llengües oficials diferents del castellà/espanyol.

4.2. Intervencions a reunions d'institucions o organismes europeus

En dos dels acords, es permeten intervencions orals en altres llengües oficials diferents del castellà/espanyol, específicament en sessions dels consells de ministres obertes a la participació de les comunitats autònomes i en sessions del Comitè de les Regions. En ambdós casos, només es permet la interpretació passiva, és a dir, des de les "llengües addicionals" a les altres llengües oficials.

Ambdós acords preveuen que, en principi, la sol·licitud serà acceptada, tret que la Secretaria General del Consell (o la Secretaria General del Comitè), després de consultar-ho amb el servei responsable de la interpretació (el DG SCIC en el cas del Consell), informi a la Representació Permanent d'Espanya que no es disposa del personal i l'equipament necessaris.

a) Consell

Al Consell,³¹ els ministres de cada país de la UE es reuneixen per debatre, modificar i adoptar lleis i coordinar les polítiques. Els ministres tenen l'autoritat de comprometre els seus governs a les accions acordades a les reunions. No hi ha membres fixes del Consell de la UE. El Consell es reuneix amb deu configuracions diferents, cadascuna de les quals correspon a l'àrea política que es discuteix. Depenent de la configuració, cada país envia al seu ministre responsable d'aquesta àrea política. En general, la participació regional en aquesta institució s'emmarca en els acords relatius a la participació de les comunitats autònomes al Consell de la Unió Europea adoptats el 2014 en resposta a les demandes regionals (vegeu el Memoràndum de 2014). Aquesta participació es fa en nom i representació de totes les comunitats autònomes i com a membre de ple dret de la delegació estatal. Com a norma general, hi ha una participació rotativa en períodes de sis mesos a les sessions plenàries del Consell (on assisteix el conseller regional de la comunitat autònoma que en

³¹ Article 16 del Tractat de la Unió Europea (TUE) i articles 237 a 243 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE).

té la representació). Aquesta participació es limita a determinades àrees (Agricultura i Pesca; Ocupació, Política Social, Salut i Consum [EPSSCO]; Educació, Joventut i Cultura [EJC] i Medi Ambient; , i després del Tractat de Lisboa, també a les àrees d'esports, consum i jocs d'atzar). Cal assenyalar que una segona possibilitat seria que un ministre espanyol que participi com a tal al Consell de Ministres de la UE fes ús d'aquestes llengües.

L'acord del Consell preveu les condicions procedimentals per fer ús d'aquesta possibilitat, que funciona de la següent manera:

- (a) Al començament de cada període de sis mesos, la Representació Permanent d'Espanya envia a la Secretaria General del Consell una llista indicativa de les reunions del Consell en què és probable que es faci una sol·licitud d'ús d'una de les llengües anteriors.
- (b) Almenys set setmanes abans de la reunió del Consell, la Representació Permanent d'Espanya envia a la Secretaria General del Consell la sol·licitud d'un representant espanyol per utilitzar una de les llengües anteriors durant els seus discursos (interpretació passiva). La confirmació definitiva de la sol·licitud es farà com a màxim 14 dies naturals abans de la reunió del Consell.

b) Comitè de les Regions

El Comitè de les Regions (CdR), creat el 1994, és un òrgan consultiu que representa els interessos de les autoritats regionals i locals de la Unió Europea i adreça opinions en nom seu al Consell i a la Comissió. Els membres poden ser, per exemple, líders d'autoritats regionals, alcaldes o representants electes o no electes de regions i ciutats dels 27 estats membres de la UE. Actualment, el Comitè de les Regions està format per 329 membres i un nombre igual de membres suplents.³² Espanya hi té 21 membres.

El ple del CdR es reuneix unes cinc o sis vegades l'any. Les seves funcions principals són adoptar dictàmens, informes i resolucions i aprovar el programa polític del Comitè al començament de cada mandat, a més d'altres atribucions relatives al seu funcionament i l'organització interna de l'òrgan.

Pel que fa al procediment que s'ha de seguir davant el Comitè de les Regions³³, l'acord amb aquest organisme només requereix que la Representació Permanent d'Espanya presenti una sol·licitud

³² [Decisió \(UE\) 2019/852 del Consell](#), de 21 de maig de 2019.

³³ Article 13 (4) del Tractat de la Unió Europea (TUE), articles 300 i 305 a 307 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE).

amb almenys set setmanes d'antelació a la Secretaria General del Consell per tal que autoritzi l'ús per un o més membres del Comitè de les Regions, en el transcurs d'un ple, d'aquestes llengües.

A partir d'aquestes constatacions, podem afirmar el següent:

- 1) En resposta a la pregunta "Sabeu si representants o funcionaris públics amb llaços amb la vostra comunitat regional han aprofitat aquesta possibilitat?", els representants dels territoris de tres comunitats autònomes (Catalunya, el País Basc i Navarra) han fet ús d'aquesta prerrogativa, ja sigui al Consell o al Comitè de les Regions. Dues altres comunitats (Comunitat Valenciana i Illes Balears) afirmen no tenir constància d'aquest ús, mentre que Galícia només n'esmenta l'ús al Parlament Europeu (tot i que aquesta àrea d'ús no s'inclou expressament a l'acord signat amb aquesta institució).
- 2) En resposta a la pregunta "Amb quina freqüència, en quina institució/organisme de la UE i quan?", en general, malgrat la dificultat de fer un seguiment o consultar un registre de les reunions específiques, s'han recollit diverses evidències que la possibilitat d'ús oral en òrgans plenaris s'ha utilitzat diverses vegades.

Respecte al Consell: el País Basc informa que les intervencions en basc al Consell s'han dut a terme cada vegada que el País Basc ha estat la comunitat autònoma designada per coordinar el semestre de participació regional i es detallen aquestes intervencions.

En el cas de Catalunya, s'informa que el català s'ha utilitzat en totes les ocasions en què un membre del Govern de Catalunya ha participat en un debat públic del Consell de Ministres des de 2005, en nom de totes les comunitats autònomes d'Espanya i , esporàdicament, per algun ministre català a Espanya (José Montilla quan era ministre d'Indústria, 2006).

Respecte al Comitè de les Regions³⁴: El basc s'utilitza sistemàticament en totes les sessions plenàries, tot i que la Secretaria General d'Acció Exterior del Govern Basc no ha intervingut oralment en totes les sessions. Pel que fa a Catalunya, el català s'ha utilitzat en gairebé totes les ocasions fins al 2017. A Navarra s'informa que la sol·licitud del servei d'interpretació la fa el Govern Basc (el Govern de Navarra mai no ha dut a

³⁴ Algunes de les respostes afirmen que, en compliment de l'acord, l'ús al Comitè de les Regions només ha estat possible al ple, però no està permès a les comissions de treball ni a les formacions d'òrgans menors.

terme aquest tràmit), si bé s'acredita l'ús que en fa el membre suplent de Navarra al Comitè de les Regions Mikel Irujo, qui hi ha parlat en diverses ocasions en basc.³⁵

3) Una altra pregunta que es va fer va ser: "Teniu informació sobre els procediments anteriors (sol·licitud anticipada, etc.) que s'havien de realitzar per dur a terme les intervencions en un idioma oficial que no fos l'anglès?" Les comunitats consultades informen que el Ministeri d'Afers Exteriors, la Unió Europea i Cooperació informen per endavant a les CCAA en la seva pròpia llengua oficial sobre el calendari de reunions del CdR i, si escau, del Consell, per tal de tramitar les sol·licituds d'ús a les respectives sessions plenàries. Les sol·licituds s'han presentat a temps i seguint els procediments. Els tràmits necessaris es realitzen a petició dels organismes autònoms per part de la REPER.

4) En relació amb la pregunta "Sabeu si, en tots els casos, s'han acceptat les sol·licituds per fer ús d'aquesta facultat?", les respostes obtingudes indiquen que sempre s'han acceptat les sol·licituds d'utilitzar llengües oficials, tant pel que fa al CdR com als semestres de coordinació regional als Consells de Ministres oberts a la participació de les comunitats autònomes.

5) Pel que fa als costos directes i indirectes de la interpretació al Consell i al CdR, el Govern basc informa que s'utilitzen els intèrprets oficials de l'equip d'interpretació de les institucions europees. No es va poder obtenir informació addicional de l'Estat sobre la qüestió econòmica. Per tant, no hi ha proves que l'aplicació d'aquesta prerrogativa hagi suposat cap cost addicional en termes d'interpretació per a l'Estat espanyol.

Segons la informació obtinguda, s'ha de concloure que aquesta àrea d'ús dels acords del Consell i del Comitè de les Regions ha tingut una aplicació més àmplia que l'anterior, tot i que irregular en el temps i molt desigual entre les diferents regions. El procediment seguit s'ha ajustat generalment a les disposicions dels acords. El Govern espanyol ho ha acceptat i les institucions europees no s'han oposat a aquestes peticions.

³⁵ S'hi afegix que, atès que el CdR no disposa d'actes de les sessions plenàries, és difícil mostrar les dates exactes d'aquestes intervencions entre el 2017 i el 2020. Per a fins pràctics, dos d'ells, que presentaven informes, es van enregistrar en vídeo. L'enregistrament de la primera intervenció, el 23-03-2017 (la primera vegada que un membre del Govern de Navarra va parlar en basc) es pot consultar en aquest [enllaç](#). Hi ha una altra intervenció enregistrada, del 18/05/2018, que es pot consultar a aquest [enllaç](#).

4.3. Comunicacions per escrit a institucions i organismes de la UE

Gràcies als acords, els ciutadans (i, en els casos esmentats, també persones jurídiques) poden enviar comunicacions per escrit en basc, català i gallec al Consell, a la Comissió Europea, al Defensor del Poble, al Comitè de les Regions, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Tribunal de Justícia.

Això es pot fer mitjançant una agència de traducció. El procediment és el següent:

- 1) La comunicació s'envia a l'òrgan competent designat per a aquest efecte pel Govern espanyol, que la remet a la Secretaria General (en el cas del Consell) amb una traducció de la comunicació al castellà/espanyol.
- 2) La data de recepció de la comunicació, especialment en els casos en què el Consell tingui un període de temps fixat per respondre al ciutadà, serà la data en què el Consell rebí la traducció per part d'aquest organisme.
- 3) La institució o organisme europeu enviarà la seva resposta en castellà/espanyol a l'organisme de traducció. Si la institució o organisme europeu ha de respondre en un termini determinat, aquest començarà a comptar des de la recepció del document original acompanyat d'una traducció certificada al castellà/espanyol.
- 4) Aquest termini finalitzarà un cop s'hagi enviat la resposta escrita en castellà/espanyol a l'òrgan competent designat per la legislació espanyola.

D'acord amb la Comissió (i en termes similars amb el Comitè Econòmic i Social Europeu), s'estableix, com a excepció voluntària, que si els departaments competents de la Comissió decideixen respondre en l'idioma del document original, poden fer-ho i enviar la seva resposta directament a la persona interessada.

Analitzant el lloc web tant del Consell com del Defensor del Poble, quan seleccionem les opcions "Feu una pregunta" i "Sol·liciteu un formulari de document"³⁶, constatem que només és possible fer-ho en les 24 llengües oficials de la UE i no es proporciona enlloc una nota sobre com procedir si es vol contactar amb el Consell o sol·licitar un document en un altre idioma. En canvi, sí que hi ha un enllaç a la versió PDF dels acords administratius entre Espanya i el Consell.

³⁶ Vegeu <https://www.consilium.europa.eu/en/contact/general-enquiries/>

Cal assenyalar que la institució o l'organisme europeu en cap cas es compromet amb aquestes traduccions. Es fa una referència específica a aquest aspecte al text de les traduccions.

Del qüestionari enviat a les comunitats autònomes sobre l'aplicació pràctica d'aquest àmbit d'ús, es desprèn el següent:

- 1) Totes les comunitats autònomes responen que no disposen d'informació ni de dades quantitatives sobre l'aplicació d'aquesta disposició dels acords en el seu propi context. També afirmen no tenir informació general sobre l'ús d'aquesta capacitat per comunicar-se amb institucions o organismes europeus en idiomes oficials diferents del castellà/espanyol. Només el Govern de Galícia aclareix que la Direcció General Gallega de Relacions Exteriors i amb la Unió Europea no ha rebut cap sol·licitud ni ha gestionat cap procés relacionat amb aquest assumpte a petició del Govern espanyol en els darrers sis anys. I en els sis anteriors van ocupar-se de menys de deu tràmits administratius. Desconeixem si això es deu al fet que el nombre de ciutadans que exercien aquest dret era baix. Un informe del 2009 de la Fundació Galícia-Europa només esmentava una comunicació amb el Parlament (supòsit no previst a l'acord) i afirmava que les comunicacions amb el Defensor del Poble condicionaven aquesta menció a la creació per part de les autoritats espanyoles de formularis en aquests idiomes, la qual cosa sembla que no s'ha fet.³⁷
- 2) Respecte a la pregunta "Sabeu quin és l'òrgan designat pel Govern espanyol" – segons la terminologia que utilitzen els acords– encarregat de processar aquestes comunicacions?", les respostes obtingudes varien. Algunes comunitats consultades afirmen desconèixer-ho. Pel que fa a la Comunitat Valenciana, el 2007 es va indicar un òrgan administratiu que, per analogia, seria la Secretaria Autonòmica d'Educació valenciana. A les Illes Balears s'affirma que les comunicacions en idiomes oficials diferents al castellà/espanyol dirigides al Defensor del Poble s'han d'enviar a la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que les tradueix i les envia al Defensor del Poble.

Per a la resta d'institucions i organismes, els ciutadans han d'enviar les comunicacions a la Representació Permanent d'Espanya davant la UE (REPER). Catalunya va indicar que anys després de la signatura dels acords, Espanya ha

³⁷ https://www.lingua.gal/c/document_library/get_file?folderId=1647062&name=DLFE-9291.pdf.

determinat que la seva Representació Permanent davant la UE és l'òrgan responsable de rebre i traduir les cartes dels ciutadans. El País Basc remet a la REPER en coordinació amb la Direcció d'Afers Europeus de la Secretaria General d'Acció Exterior del Govern basc. Galícia indica com a organisme designat l'Oficina de Llengües Oficials del Ministeri de Política Territorial i Funció Pública, si bé es desconeix qui n'és la persona responsable.

- 3) Sobre la pregunta “Quin ha estat, a la pràctica, l'organisme responsable de traduir al castellà les comunicacions realitzades en altres idiomes oficials diferents de l'espanyol?”, vam trobar que, en molts casos, era el Govern regional de les diferents comunitats autònomes (pel que fa al català, la Direcció General de Política Lingüística a Catalunya, que també s'ha ocupat de traduir comunicacions adreçades per ciutadans de les Illes Balears; pel que fa al basc, la Direcció d'Afers Exteriors del País Basc a través de l'Institut Basc d'Administració Pública; i, pel que fa al gallec, la Direcció General de Relacions Exteriors i amb la Unió Europea).
- 4) Respecte a la qüestió “La mateixa agència responsable de traduir les comunicacions en un idioma diferent del castellà també s'ha encarregat de traduir, tal com preveuen els acords, la resposta formulada en castellà per les institucions o els òrgans de la UE a l'idioma de comunicació que fa servir el ciutadà?”, només Catalunya fa esment d'un cas.
- 5) En relació amb les preguntes relacionades amb el *modus operandi*, les respostes de les comunitats afirmen de manera unànime que no en tenen coneixement, la qual cosa en alguns casos està relacionada amb el fet que no hi ha proves que aquestes comunicacions s'hagin produït (Comunitat Valenciana i Navarra). El País Basc i les Illes Balears afirmen que tenen proves que, en alguns casos, les institucions o òrgans de la UE han retornat al remitent les comunicacions que se'ls van dirigir directament en aquests idiomes i han redirigit el remitent a “l'òrgan designat”. Només el País Basc apunta que, en alguns casos, la institució o l'organisme de la UE ha enviat la resposta directament en castellà i s'ha fet una traducció posterior a la llengua oficial diferent emprada pel ciutadà.

- 6) Respecte a la pregunta “Es té algun càlcul dels costos econòmics derivats de l’aplicació d’aquesta disposició dels acords (despeses de processament, traducció, etc.)?”, totes les comunitats autònomes responen negativament.

La posició del Ministeri, expressada a l’esmentat informe de l’Oficina de Llengües Oficials, es limita a la següent afirmació: “Es reconeix el dret dels ciutadans a adreçar-se a les institucions corresponents en les llengües cooficials a Espanya, així com a rebre resposta en aquestes llengües. Aquest dret s’exerceix amb l’ajut de destacats funcionaris espanyols de les institucions que coneixen aquestes llengües, així com mitjançant la traducció informal realitzada per les delegacions regionals a Brussel·les, coordinada a aquest efecte pel Ministeri d’Afers Autonòmics de la Representació Permanent de Espanya davant la UE (REPER)” (traduït).

En resum, l’aplicació d’aquests acords signats per Espanya és molt baixa, gairebé inexistent. Pel que fa al procediment a seguir, hi ha un desconeixement o confusió, que pot estar relacionat amb el retard esmentat en la identificació de “l’òrgan competent designat per a aquest efecte pel Govern espanyol”. La gestió i el pagament de les traduccions que resulten de la implementació d’aquesta prerrogativa en teoria recau en l’Estat espanyol, però a la pràctica els fan les comunitats autònomes.

5. Aplicació de l'acord administratiu entre el Consell i el Regne Unit

Tenint en compte que el moviment del Brexit es va iniciar el 2016, les relacions de la UE amb el Regne Unit no s'han centrat en la promoció de les LRoM i en el seu ús a les institucions de la UE. No obstant això, podem rastrejar l'evolució de com (no) s'hi han aplicat des de la signatura dels acords el 2008.

La metodologia utilitzada per analitzar la implementació dels acords ha estat la mateixa que en el cas espanyol:

- a) Recerca bibliogràfica i documental en llocs web oficials i altra documentació publicada per organismes oficials o semioficials.
- b) L'enviament del qüestionari per recollir informació i valoracions dels responsables del Govern de Gal·les i del Govern d'Escòcia que havien estat responsables d'aquest assumpte.
- c) Realitzar altres consultes per escrit i sol·licituds d'informació a altres actors rellevants del Regne Unit.

Igual que per a les LRoM d'Espanya, l'acord entre el Regne Unit i el Consell de la Unió Europea preveu l'ús de llengües diferents de l'anglès amb un estatus reconegut al Regne Unit en les tres àrees d'ús que s'acaben d'esmentar.

5.1. Actes adoptats pel procediment de codecisió pel Parlament Europeu i el Consell

Les condicions previstes per a la implementació d'aquesta prerrogativa (o la institucionalització d'aquest ús) coincideixen amb les previstes en l'acord signat amb Espanya (vegeu l'apartat 4.2).

Les preguntes formulades al qüestionari sobre aquesta àrea d'ús no van ser contestades ni per l'Administració d'Escòcia (que afirma explícitament desconèixer si s'han dut a terme aquestes traduccions) ni per la de Gal·les. Per tant, no podem analitzar si aquestes prerrogatives s'han implementat o no.

Al lloc web del Consell hi ha un enllaç al lloc web del Govern del Regne Unit que ofereix les traduccions, si bé no ha estat possible trobar-les-hi. El que sí es pot trobar, però, és un enllaç a la versió PDF dels acords entre el Regne Unit i el Consell.

Apart del contingut de l'acord, la Representació del Regne Unit davant la Comissió Europea tenia oficines a Londres (seu central), Cardiff, Edimburg i Belfast. L'oficina de Gal·les va traduir les

publicacions clau al gal·lès. Aquestes publicacions estaven disponibles a través de l'Oficina i de la Llibreria de la UE.³⁸

5.2. Intervencions a reunions d'institucions o organismes europeus

A més, en aquest punt, les condicions generals per a l'ús del gaèlic escocès i del gal·lès coincideixen amb les previstes en l'acord d'Espanya amb el Consell (vegeu supra 4.2).

Ara bé, s'ha de tenir en compte l'impacte sobre l'abast real d'aquesta prerrogativa d'acords interns.

- a) En resposta a la pregunta "Sabeu si representants o funcionaris públics amb llaços amb la vostra comunitat regional han aprofitat aquesta possibilitat?" Escòcia respon que només una ministra ha parlat en gaèlic en una institució de la UE. Això va ser el 2010. Pel que fa a Gal·les, no va respondre a la pregunta. Malgrat això, es va trobar que el novembre del 2008, el gal·lès es va utilitzar en una reunió del Consell de Ministres de la Unió Europea per primera vegada. El ministre de Patrimoni, Alun Ffred Jones, es va dirigir al públic en gal·lès i les seves paraules van ser interpretades a les 23 llengües oficials de la UE. En el seu discurs va descriure aquell avenç com "més que [merament] simbòlic".³⁹
- b) Gal·les no dona resposta i Escòcia afirma que no té informació sobre les condicions procedimentals requerides.
- c) A la pregunta de si saben si s'han acceptat les sol·licituds per fer ús d'aquesta facultat en tots els casos o hi han trobat oposició per part de les institucions europees, Escòcia respon que només es va utilitzar i es va acceptar en una ocasió.

La informació obtinguda mostra un ús esporàdic o aïllat, abans de la sortida del Regne Unit, d'aquesta possibilitat d'utilitzar idiomes addicionals al Consell, usos que només tenen un valor simbòlic.

5.3. Comunicacions per escrit a institucions i organismes europeus

Segons l'acord, el Consell pot rebre comunicacions per escrit (a través de l'intermediari de traducció) en les llengües afectades en les mateixes condicions de procediment previstes en l'acord signat per Espanya (vegeu supra 4.3).

³⁸ https://wayback.archive-it.org/11980/20200131132005/https://ec.europa.eu/unitedkingdom/home_en/
³⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Welsh_language

Cal assenyalar per endavant que les respostes a aquesta secció per part d'Escòcia es refereixen bàsicament a la dimensió interna d'aquest ús lingüístic. El Govern escocès anima activament a aquells qui vulguin comunicar-se mitjançant l'ús de les llengües minoritàries a fer-ho ⁴⁰.

Les dades següents s'obtenen a partir de les respostes al qüestionari enviat:

- 1) Ambdues regions afirmen que no disposen de dades sobre l'ús efectiu d'aquesta prerrogativa per part dels ciutadans de llurs territoris respectius. Gal·les indica, però, que la demanda del servei de traducció al gal·lès era baixa. Escòcia afirma no tenir coneixement de cap sol·licitud de traducció.
- 2) A la pregunta "Sabeu quin és l'organisme designat pel Govern del Regne Unit encarregat de processar aquestes comunicacions?", per al gal·lès és el Govern gal·lès. En la mateixa línia, Escòcia afirma que el Govern del Regne Unit ha delegat aquest suport lingüístic en les administracions (regionals).
- 3) Sobre el tema "Quin ha estat l'organisme que, a la pràctica, s'ha encarregat de traduir les comunicacions a altres idiomes oficials que no siguin l'anglès? Quin és l'organisme que ha dut a terme les traduccions?", Gal·les va respondre que tota la correspondència es va reenviar per a la seva traducció al Servei de Traducció del Govern de Gal·les. El Servei de Traducció va proporcionar la traducció a l'anglès de la correspondència rebuda i, posteriorment, va traduir la resposta oficial al gal·lès.
- 4) Respecte a la pregunta "Sabeu si, en algun cas, la institució o l'organisme europeu ha enviat la resposta traduïda directament a l'idioma de comunicació del ciutadà?", Gal·les va respondre que l'acord exigeix al Servei de Traducció del Govern gal·lès confirmar que la traducció proporcionada era adequada a la seva finalitat i una traducció exacta de la redacció de la resposta oficial.
- 5) La pregunta sobre si, en algun cas, la institució o l'organisme europeu ha enviat la resposta traduïda directament a l'idioma de comunicació ciutadana obté com a resposta única que el Servei de Traducció del Govern gal·lès està obligat per l'acord a confirmar que la traducció proporcionada era adequada a la seva finalitat i una traducció exacta de la redacció de la resposta oficial.
- 6) Altres preguntes relacionades amb el *modus operandi* ("Sabeu si, en algun cas, les institucions o òrgans de la UE han retornat al remitent les comunicacions que els van dirigir

⁴⁰ Per exemple, "el Govern escocès es comunica en gaèlic i escocès en funció de les necessitats" o "També fomentem la producció de documents polítics nacionals o lingüístics específics en les llengües indicades" o "És prioritari donar suport a qualsevol persona que vulgui comunicar-se en la llengua de la seva elecció".

directament en aquests idiomes?” o “Sabeu si, en alguna ocasió, la institució o òrgan de la UE ha enviat directament la resposta en anglès i s’ha fet una traducció posterior a l’idioma oficial diferent utilitzat pel ciutadà?”, la resposta va ser negativa tant per part de Gal·les com d’Escòcia.

7) Pel que fa a la pregunta sobre els costos econòmics derivats de l’aplicació dels acords, Gal·les va respondre que el Govern gal·lès, a través del seu servei de traducció, havia acordat proporcionar el servei, sempre que no fos excessivament oneros, com a part de les seves competències generals. Escòcia respon no tenir cap càlcul del cost econòmic. La majoria de les traduccions es fan com a part de les obligacions dels funcionaris.

Les dades derivades del qüestionari indiquen un ús d’aquesta prerrogativa baix (o molt baix) a Gal·les i desconegut (o nul) a Escòcia. En el cas del Regne Unit, destaca el paper principal assumit, com a part del mecanisme previst per al processament i la traducció de les comunicacions, per l’Administració regional, que també n’assumeix els costos. Tanmateix, diverses de les qüestions plantejades en relació amb el procediment continuen sense resposta, i probablement la manca d’incidents tingui a veure amb el baix nombre d’usos reals.

6. Resultats sobre la implementació dels acords administratius: resum general

A continuació es presenta un resum succint de les principals conclusions inferides d'aquest informe, que es mostren en un gràfic comparatiu quan s'escau.

Espanya

ESPANYA

Acord amb el Consell

Respecte a “fer públics els actes adoptats pel procediment de codecisió”

Constatació 1

El Govern espanyol no ha dut a terme ni ha designat formalment l'òrgan encarregat de fer les traduccions dels actes adoptats pel procediment de codecisió.

Constatació 2

No està clar que s'hagi posat en marxa el mecanisme previst per a l'enviament de còpies certificades de les traduccions al Consell, ni tampoc hi ha cap enllaç a les traduccions en aquests idiomes al lloc web de la institució.

Constatació 3

Només el País Basc ha traduït al basc, a través del Servei Oficial de Traducció de l'Institut Basc d'Administració Pública, algunes normes adoptades pel procediment de codecisió relacionades amb les competències de la comunitat autònoma (els tractats de la UE també s'han traduït al basc).

Constatació 4

La comprensió d'aquest compromís per part de l'Administració General de l'Estat (*Consejo de las Lenguas Oficiales en la Administración General del Estado*) difereix clarament, almenys en tres aspectes –abast, finalitat i responsabilitat de la traducció–, de la redacció literal de l'acord.

Respecte a les “intervencions orals en reunions”

Constatació 1

Els representants de tres comunitats autònomes (Catalunya, País Basc i Navarra) han fet ús oral d'aquestes llengües diverses vegades en determinades reunions del Consell. Altres dos comunitats (la Comunitat Valenciana i les Illes Balears) afirmen no tenir constància d'aquest ús. Un conseller del Govern català també va parlar en català.

Constatació 2

Les regles per utilitzar els “idiomes addicionals” s'han aplicat i generalment acceptat seguint els tràmits necessaris realitzats a petició dels organismes autònoms per la REPER.

Constatació 3

No hi ha proves que l'aplicació d'aquesta prerrogativa hagi suposat cap cost addicional en termes d'interpretació per a l'Estat espanyol.

Constatació 4

Els discursos a les reunions són l'únic ús previst a l'acord del Consell que ha tingut una aplicació coherent, tot i que irregular en el temps i molt desigual entre les diferents regions.

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

Totes les comunitats autònomes responen que no disposen d'informació ni de dades quantitatives sobre l'aplicació d'aquesta disposició dels acords en el seu propi context.

Constatació 2

Sobre quin és l'òrgan designat pel Govern espanyol encarregat de processar aquestes comunicacions, la majoria de comunitats autònomes indiquen que la Representació Permanent d'Espanya davant la UE (REPER), si bé hi ha certa discrepància en les respostes obtingudes i algunes comunitats autònomes afirmen desconèixer-ho.

Constatació 3

Sobre la pregunta de quin organisme ha dut a terme les traduccions? Sovint és el Govern de la respectiva comunitat autònoma (Catalunya, País Basc i Galícia) o d'una altra comunitat autònoma (Illes Balears). Només Catalunya esmenta un cas en què el mateix organisme es va

responsabilitzar de traduir la resposta formulada en castellà per les institucions o organismes de la UE –tal com preveuen els acords– a la llengua de comunicació utilitzada pel ciutadà.

Constatació 4

En relació amb les qüestions més generals relacionades amb el funcionament/aspectes pràctics, les respostes de les comunitats mostren un complet desconeixement, en alguns casos relacionat amb el fet que no hi ha proves que aquestes comunicacions s'hagin produït (Comunitat Valenciana i Navarra).

Constatació 5

Totes les comunitats autònomes responen de manera unànime que no hi ha cap càlcul dels costos econòmics derivats de l'aplicació d'aquesta disposició de l'acord.

Acord amb el Comitè de les Regions

Respecte a les “intervencions orals en reunions”

Constatació 1

El País Basc ha sol·licitat sistemàticament l'ús del basc a les sessions plenàries. Pel que fa a Catalunya, el català s'ha utilitzat en gairebé totes les ocasions fins el 2017. També Navarra (que transmet la sol·licitud d'interpretació a través del Govern del País Basc) acredita l'ús del basc al plenari per un membre suplent de Navarra en diverses ocasions.

Constatació 2

Els discursos a les reunions són l'únic ús previst a l'acord amb el Comitè de les Regions que ha tingut una aplicació coherent, tot i que irregular en el temps i molt desigual entre les diferents regions.

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

No hi ha evidències que aquesta prerrogativa hagi estat utilitzada pels ciutadans davant el Comitè de les Regions.

Acord amb la Comissió Europea

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

Atès que no ha estat possible obtenir respostes precises i desglossades per institucions o organismes en relació amb aquesta prerrogativa, consulteu les conclusions a la secció anterior sobre “comunicacions escrites” amb el Consell.

Acord amb el Comitè Econòmic i Social Europeu

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

Atès que no ha estat possible obtenir respostes precises i desglossades per institucions o organismes en relació amb aquesta prerrogativa, consulteu les conclusions a la secció anterior sobre “comunicacions escrites” amb el Consell.

Acord amb el Tribunal de Justícia de la Unió Europea

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

Atès que no ha estat possible obtenir respostes precises i desglossades per institucions o organismes en relació amb aquesta prerrogativa, consulteu les conclusions a la secció anterior sobre “comunicacions escrites” amb el Consell.

Decisió del Parlament Europeu

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

Atès que no ha estat possible obtenir respostes precises i desglossades per institucions o organismes en relació amb aquesta prerrogativa, consulteu les conclusions a la secció anterior sobre “comunicacions escrites” amb el Consell.

Constatació 2

Galícia esmenta l'ús que en fan els representants al Parlament Europeu, tot i que aquesta àrea d'ús no es contempla expressament a l'acord signat amb aquesta institució.

Regne Unit

REGNE UNIT

Acord amb el Consell

Respecte a “fer públics els actes adoptats pel procediment de codecisió”

Constatació 1

Cal concloure que la no resposta a les preguntes plantejades indica que l'acord no s'ha implementat.

Respecte als “intervencions orals en reunions”

Constatació 1

Escòcia respon que només una ministra ha parlat en gaèlic en una institució de la UE. Gal·les no va respondre a aquesta pregunta, però s'ha trobat informació que confirma que el 2008 es va utilitzar el gal·lès en una reunió del Consell.

Constatació 2

En relació amb les condicions procedimentals exigides, Escòcia afirma no tenir-ne informació i Gal·les no va donar resposta a aquesta pregunta.

Constatació 3

Cal concloure que es donava un ús esporàdic o aïllat d'aquesta prerrogativa, a la qual s'atribueix un alt valor simbòlic.

Respecte a les “comunicacions escrites”

Constatació 1

Escòcia i Gal·les afirmen no disposar de dades sobre l'ús efectiu d'aquesta prerrogativa per part dels ciutadans dels seus respectius territoris. Gal·les indica, però, que la demanda del servei de traducció gal·lès era baixa. Escòcia remarca no tenir constància de cap requeriment de traducció per part de cap de les institucions de la UE.

Constatació 2

L'òrgan designat pel Govern del Regne Unit encarregat de processar aquestes comunicacions era, en ambdós casos, l'Administració regional (d'Escòcia i Gal·les).

Constatació 3

Pel que fa a les traduccions, el Govern gal·lès declara que, en compliment de l'acord, s'havia de confirmar que la traducció proporcionada era adequada a la seva finalitat i una traducció exacta de la resposta oficial.

Constatació 4

Els costos econòmics derivats de l'aplicació d'aquesta disposició els assumeix el Govern gal·lès, que va acordar proporcionar el servei, sempre que no fos excessivament onerós, com a part de les seves competències generals. Escòcia respon no tenir cap càlcul del cost econòmic de les traduccions, tot i que en gran part es fan com a part de les obligacions del personal.

Constatació 5

Les respostes obtingudes mostren un ús d'aquesta prerrogativa baix (o molt baix) a Gal·les i desconegut (o nul) a Escòcia.

7. Avaluació dels acords de la UE relatius a les LRoM amb Espanya i el Regne Unit

Després d'analitzar la implementació dels acords administratius entre Espanya i el Regne Unit i les institucions i organismes europeus, és possible identificar-hi certes deficiències del sistema. També es pot fer una avaluació pràctica posterior sobre el grau de compliment dels acords.

7.1. Aplicació dels acords: avaluació pràctica

L'anàlisi conjunta de les Conclusions del Consell i dels acords administratius assolits per Espanya dona com a resultat un reconeixement decebedor de les llengües afectades. Gairebé 15 anys després, la implementació de les disposicions no ha canviat gaire.

L'acord confereix un estatus diferent a les LRoM?

Una conseqüència positiva dels acords és que són un pas més en el procés de reconeixement de les LRoM, i gràcies a ells, les LRoM tenen ara una certa presència en l'àmbit institucional, a diferència del que succeïa abans (Pons, 2006).

Una novetat rellevant és la referència als acords a autoritzar l'"ús oficial" (terme que no apareixia a les Conclusions) dels idiomes addicionals. La interpretació política posterior d'aquesta noció és variable, donat que es parla de "reconeixement oficial" (De Epalza Azqueta, 2019); "reconeixement de les llengües cooficials d'Espanya" (Oficina de Llengües Oficials d'Espanya); "[les institucions i organismes europeus]" (Direcció General de Política Lingüística) n'han reconegut un ús oficial limitat, o "en lloc de concedir l'estatus oficial a aquestes llengües, es va decidir institucionalitzar-ne l'ús" (Fundació Galícia Europa, 2009). No obstant això, si analitzem l'especificació tècnica del contingut d'aquest "ús oficial" en els acords, s'observa que la intermediació de les autoritats estatals gairebé sempre es requereix mitjançant la traducció o el pagament dels costos d'interpretació.

Un altre aspecte important de la qüestió és la naturalesa jurídica. El Diari Oficial de la Unió Europea va publicar el Reglament del PE del 1990, les Conclusions del Consell i els acords administratius, tot i que, en aquest cas, amb una distinció que en deixa clara la diferència: mentre que el Reglament del PE es publica a la sèrie L (és a dir, la destinada a publicar la "Legislació"), les Conclusions es reproduïen a la sèrie C (la destinada a reproduir les "Comunicacions i informació"). I la devaluació no només era substantiva; també ho era la naturalesa jurídica de l'instrument utilitzat. A diferència del Reglament, les Conclusions del Consell tenen una naturalesa reguladora diluïda i els acords administratius són una mena d'acords de col·laboració bilaterals, amb obligacions recíproques, però no tenen un caràcter regulador (Milian, 2010).

Les comunitats de parlants de LRoM afirmen que l'estatus de llengües semioficials de la UE estanca o fins i tot fa retrocedir la millora de l'estatus legal de les LRoM en relació amb la legislació de la UE, perquè els acords administratius han contribuït a un reconeixement hipotètic de les LRoM.

A més, un hipotètic compliment absolut dels acords signats només col·loca les LRoM en una posició de pràctica inexistència davant les institucions de la UE, ja que, oficialment, aquestes només van acordar comunicar-se en espanyol amb els ciutadans d'Espanya i en anglès amb els ciutadans del Regne Unit (López Tena, 2009).

En aquest sentit, cal assenyalar que la seva aplicació ha demostrat ser ineficaç a la pràctica i la seva aprovació ha reforçat la falsa impressió que la legislació de la UE atorga a les LRoM una posició i un estatus que s'ajusta pacíficament a la realitat jurídica i política del marc nacional i europeu (Mir i Sala, 2017).

No s'ha produït cap canvi en el règim lingüístic de la UE mitjançant la signatura dels acords administratius. La majoria de les demandes socials i polítiques continuen vigents: un reconeixement legal clar ancorat en el règim lingüístic institucional i un tractament adequat i proporcional en el marc d'accions promocionals amb contingut lingüístic a la UE.

Altres autors afirmen que les LRoM han obtingut reconeixement a nivell de la UE gràcies a aquests acords, cosa que ajuda a negociar les reivindicacions polítiques nacionals relatives a l'estatus de les llengües regionals (Del Valle-Galvez i Njiki, 2009). Un reconeixement més gran de totes les llengües comportaria més integració i participació dels ciutadans europeus a la construcció de la UE i faria realitat principis bàsics de la UE, com el multilingüisme (De Epalza Azqueta, 2019).

Un sistema de reconeixement complex i incomprensible (no transparent)?

Un segon aspecte que cal ressaltar és la complexitat tècnica del sistema per reconèixer els usos d'aquests idiomes. Aquesta complexitat en dificulta la comprensió i hi limita l'accés dels ciutadans, cosa que, a la pràctica, no sembla compatible amb el propòsit bàsic expressat a les Conclusions d'"apropar la Unió a tots els seus ciutadans".

En algunes de les respostes al qüestionari, es conclou que l'aplicació dels acords implica la difusió dels mateixos i sensibilitza els ciutadans sobre la possibilitat d'utilitzar la seva LRoM. Atès que no hi ha difusió, no es pot fer cap valoració. En aquest sentit, és evident que la difusió destinada a millorar el coneixement i l'accessibilitat dels nous usos lingüístics previstos als acords no s'ha dut a terme de manera adequada ni suficient, pel fet de ser molt irregular en el temps i d'implicar diferents capes de govern.

En general, als llocs web oficials de la UE no es pot trobar informació sobre aquests acords i la seva implementació pràctica. Els ciutadans afectats ni tan sols tenen la possibilitat de ser informats sobre els seus drets. No hi ha informació disponible sobre com procedir si els ciutadans volen utilitzar un idioma diferent del castellà. Això, de retruc, insta els ciutadans a limitar-se a utilitzar el castellà, l'anglès o qualsevol altra de les llengües oficials de la UE en lloc de les LRoM, cosa que va completament en contra de la idea original subjacent als acords.

Pel que fa a l'acció dels dos estats implicats, la difusió dels acords es va limitar al moment immediatament posterior a la seva aprovació. Aquesta difusió va consistir principalment en la recopilació per part dels mitjans de comunicació de declaracions polítiques que posaven de manifest el progrés substancial en el reconeixement d'aquestes llengües o la satisfacció final de les demandes regionals. El lloc web del Govern espanyol sobre "llengües cooficials a Espanya" no conté cap referència als acords i no esmenta la possibilitat d'utilitzar aquestes llengües a la Unió Europea.⁴¹

En les respostes obtingudes de les Administracions regionals a Espanya, una part significativa posa de manifest la manca d'evidències de qualsevol tipus de mesures destinades a difondre els acords entre la població en general i a conscienciar-la sobre la possibilitat d'utilitzar la seva llengua davant la UE. A Catalunya, el Departament encarregat de les relacions amb la UE no n'ha fet difusió, però la Direcció General de Política Lingüística inclou al seu lloc web una secció sobre "El català a la Unió Europea" que sí conté els acords. Pel que fa al País Basc, la resposta és que els acords s'han publicat al lloc web del Govern basc, des d'on es pot accedir als textos. A Galícia, el lloc web institucional redirigeix a una nota publicada el 2009 per la Fundació Galícia Europa on hi ha disponibles els acords.

El Govern gal·lès va publicar l'acord quan es va adoptar a Gal·les. Des d'Escòcia es respon que el Govern escocès subratlla qualsevol element de la CELRoM, si bé no s'ha trobat cap prova relativa als acords.

Els ciutadans tenen drets reals i efectius per comunicar-se en la seva pròpia llengua gràcies a aquests acords?

Tot i que els acords es van formular per proporcionar drets lingüístics als ciutadans (amb l'aparició d'obligacions correlatives per a les autoritats), s'ha comprovat que l'exercici pràctic d'aquesta possibilitat de comunicació en altres idiomes ha estat anecdòtic, si no menyspreable o gairebé inexistent.

⁴¹ <https://www.mptfp.gob.es/ca/portal/politica-territorial/autonomica/Lenguas-cooficiales.html>

Deixant de banda la dificultat de trobar informació sobre què són realment els acords, les persones que coneixen i exerceixen els seus drets ⁴²afrenten un procediment excessivament complicat que suposa la intervenció d'un intermediari desconegut que tradueix la comunicació original al castellà o a l'anglès i a l'inrevés, cosa que fa que tot el procés sigui més lent i menys fluid. A més, la qüestió de la fidelitat de les traduccions realitzades per l'intermediari (en el cas del Regne Unit) i la pèrdua de confidencialitat de la comunicació són factors importants que sovint són criticats (Del Valle-Galvez i Njiki, 2009).

En aquest sentit, cal assenyalar que les institucions i els òrgans de la UE no reconeixen cap efecte legal als escrits en català, ja que és responsabilitat de l'òrgan designat per l'estat traduir-los a una llengua oficial de la UE. Tampoc hi ha garanties de certificació de la traducció a altres idiomes. Només a l'acord amb el Parlament Europeu, que només inclou aquesta prerrogativa, s'estableix que els ciutadans s'hi poden adreçar directament en aquestes llengües i són els serveis lingüístics del Parlament els encarregats de traduir els escrits.

En resposta a la pregunta "Com avalueu el mecanisme de traducció utilitzat en termes del temps necessari per processar les comunicacions i la garantia de la correcció i fiabilitat dels continguts en el context de la traducció?", les valoracions obtingudes també han estat força negatives. Des de Catalunya es fa notar que els ciutadans o entitats que han de contactar amb les institucions de la UE ho fan directament, ja no en llengua espanyola, sinó molt sovint en una llengua estrangera (principalment l'anglès, però també el francès) creient que això accelerarà el seu processament i reduirà els riscos d'un resultat negatiu. Pel que fa al mecanisme de traducció previst als acords, la interposició i la desproporcionada lentitud s'avaluen molt negativament, així com el comportament arbitrari d'alguns membres de l'Administració General de l'Estat (AGE), amb conseqüències negatives en el temps de resposta.

Pel que fa a la part positiva, destaca que gairebé totes les traduccions de les quals tenim proves directes (molt poques) han estat assumides per una persona qualificada. Des de les Illes Balears es considera que el procediment de traducció establert no sembla raonable i no té sentit si considerem que les institucions europees treballen en un context multilingüe.

Tot això aboca fàcilment a la conclusió que aquestes "altres llengües" tenen una consideració inferior. La situació empitjora si també tenim en compte altres qüestions, com ara la validesa de la traducció o els terminis.

⁴² En el cas d'Esoòcia, l'enquestat afegeix no conèixer cap grup o organisme d'interès gaèlic que desconegui la possibilitat d'utilitzar el gaèlic a les institucions europees. Tot i això, la participació serà baixa.

En aquest punt destaca la divergència amb les valoracions expressades des del Regne Unit, on la gestió d'aquestes comunicacions ha estat clarament descentralitzada⁴³. Les sol·licituds de traducció, un cop rebudes, van ser processades amb rapidesa pel Servei de Traducció del Govern de Gal·les, que garantia la correcció i fiabilitat del contingut.

Des d'una altra perspectiva, es pot qüestionar el progrés real que van suposar aquests acords, almenys a Catalunya i les Illes Balears, on la comunicació escrita amb la Comissió Europea, almenys en català, ja era possible abans dels acords. De fet, a l'hora de comunicar-se amb la Comissió Europea, a la pràctica, la majoria de ciutadans de parla catalana contacten directament amb la Representació de la Comissió Europea a Barcelona o bé opten per posar-se en contacte amb les institucions en una llengua oficial de la UE. Tothom que treballa a l'oficina de la CE a Barcelona⁴⁴ és almenys bilingüe (català-castellà) i, per tant, pot respondre a les sol·licituds en l'idioma escollit, ja sigui el castellà o el català. Es calcula que el 75% de les sol·licituds són en català. D'aquesta manera, s'eviten llargs temps d'espera de respostes i costos addicionals, però, d'altra banda, pot considerar-se que els acords administratius resulten inútils en aquest sentit (Jiménez Weese, 2019).

La Representació del Regne Unit davant la Comissió Europea tenia oficines a Londres (seu central), Cardiff, Edimburg i Belfast. Fins el Brexit, es va fomentar activament la comunicació oral i escrita en la LRoM respectiva a les oficines de la CE a Irlanda del Nord, Gal·les i Escòcia. Igual que la Representació de la CE a Barcelona i Madrid, les oficines servien de pont entre la gent, els polítics, les empreses i les organitzacions de les respectives regions i els departaments i el personal de la institució de la UE amb seu a Brussel·les.

La signatura dels acords es va concebre com una manera d'acostar les institucions europees, i en particular la Comissió i el Parlament Europeu, a la ciutadania i d'incorporar les noves llengües addicionals a la seva política de comunicació. I es va advertir que, si això finalment no es produeix, la visibilitat dels acords per als ciutadans seria molt precària, gairebé inexistent. L'anàlisi realitzada gairebé 15 anys després confirma aquestes valoracions.

Finalment, no es pot deixar d'assenyalar certes contradiccions internes. En el cas d'Espanya, el sistema jurídic espanyol no reconeix als ciutadans un dret similar a comunicar-se en les anomenades "llengües cooficials" amb les institucions centrals i els tribunals superiors de l'Estat (Pons, 2006). Pel que fa al Regne Unit, almenys per al gaèlic escocès, aquest acord ofereix la

⁴³ Des de Gal·les s'indica: "Tota la correspondència es va reenviar per a la seva traducció al Servei de Traducció del Govern de Gal·les, que va acordar proporcionar aquest servei, sempre que no fos excessivament costós, com a part de les seves competències generals. El Servei de Traducció va proporcionar la traducció a l'anglès de la correspondència rebuda i, posteriorment, va traduir la resposta oficial al gal·lès".

⁴⁴ https://ec.europa.eu/spain/barcelona/home_ca

possibilitat d'utilitzar el gaèlic escocès a les institucions de la UE, possibilitat que, paradoxalment, no existeix a les administracions públiques locals (Vacca, 2013).

Es fomenta l'accessibilitat a la legislació europea en altres idiomes?

La provisió d'una traducció als idiomes addicionals dels actes legislatius aprovats pel procediment de codecisió tampoc no ha tingut una aplicació coherent. Segons els resultats obtinguts, només la legislació europea adoptada per codecisió entre 2006 i 2009 s'ha traduït al basc. La traducció la va dur a terme un òrgan tècnic vinculat al Govern basc, que ha assumit el cost total de les traduccions i s'ha encarregat de difondre-les a través del lloc web institucional i altres canals. Des d'aquest territori, tot i que generalment es considera que, “en determinats casos, els acords no es compleixen completament o es fan ajustos administratius”,⁴⁵ aquesta possibilitat oberta de les Conclusions del 2005 destaca positivament.

Pel que fa a aquest àmbit d'ús, hi ha opinions divergents entre Espanya i les comunitats autònomes pel que fa a l'abast i les implicacions pràctiques del que s'estableix a l'acord amb el Consell. Aquest contrast reforça les crítiques regionals sobre la manca de lleialtat de l'Administració de l'Estat en relació amb el compliment dels compromisos adquirits. Les comunitats autònomes destaquen la manca d'interès del Govern espanyol.

Una altra crítica feta per Catalunya és que l'esmentada Resolució Reding de 1990 era més favorable pel que fa a l'ús de la llengua catalana, ja que preveia que les traduccions dels tractats de la Unió Europea i altres disposicions europees rellevants fossin assumides directament per les institucions de la Unió Europea (tal com havia fet l'Oficina de la Comissió i el Parlament de Barcelona). En lloc d'un “avenç”, els acords es podrien considerar un retrocés en comparació amb la Resolució Reding. Cal assenyalar que la Resolució Reding ja contenia un mandat per al Consell i la Comissió de traduir els textos comunitaris més importants al català i establia que les institucions comunitàries n'assumissin el cost en principi. Altres resolucions posteriors del Parlament Europeu també instaven a la Comissió a fer-la extensiva a altres llengües oficials de l'estat. En aquest sentit, la resolució del Parlament Europeu sobre la implementació de l'estratègia d'informació i comunicació de la Unió Europea, Doc. 2004/2238 (INI), on aquesta institució “insta la Comissió a millorar el lloc web Europa, fent que el seu contingut estigui disponible en totes les llengües oficials de la Unió Europea i en les que siguin oficials als estats membres, sempre que aquests així ho decideixin, i assumint-ne el cost pressupostari derivat per evitar discriminacions entre idiomes i permetre a una gran majoria de la ciutadania accedir a la informació” (traduït).

⁴⁵ Vegeu “El Euskera en el contexto de las instituciones de la UE”, nota de Camila de Epalza Azqueta, Delegació del Govern Basc de Política de la Unió Europea a la Unió Europea (actualitzat el 2019).

Un ús purament simbòlic dins (a les reunions) de les institucions?

En relació amb l'ús oral a les reunions del Consell i del Comitè de les Regions, cal remarcar el caràcter simbòlic d'aquestes. Hi ha hagut diverses ocasions en què representants de Catalunya, el País Basc i Navarra i, en un cas, de Gal·les i Escòcia (no hi ha proves d'altres supòsits), han parlat en la seva llengua davant determinades formacions del Consell i en les sessions plenàries del Comitè de les Regions.

La principal crítica en aquest sentit és que és incomprensible que les LRoM estiguin presents (tot i que amb restriccions) a les sessions plenàries del Comitè de les Regions o a les reunions del Consell de la UE, però que no es puguin utilitzar a les sessions plenàries de la institució que, per la seva pròpia naturalesa, és la més propera als ciutadans europeus, el Parlament Europeu. També és difícil d'entendre que el Parlament Europeu sigui l'única institució de la UE convidada pel Consell Europeu a signar un acord administratiu amb Espanya (i el Regne Unit en el passat) per permetre la possibilitat de incloure-hi les anomenades "llengües addicionals" i que encara no ho hagi fet (López Tena, 2009).

El procediment establert per sol·licitar interpretació prèvia a les reunions, basat en la transferència d'informació entre el Govern central i les comunitats autònomes, ha funcionat correctament. Cal assenyalar positivament que no hi ha evidència de cap negativa per part de l'Estat ni de la UE a permetre l'ús d'aquestes llengües en les condicions previstes en els acords amb el Consell i el Comitè de les Regions. Tot i que no ha estat possible obtenir informació precisa sobre aquest punt del Govern espanyol, no hi ha proves que els costos d'interpretació els hagin assumit ni el Govern d'Espanya ni les comunitats autònomes. Sembla que els intèrprets catalans o bascos presents als serveis oficials de traducció de les institucions han fet la feina.

Una implementació pobre dels acords?

En general, els acords i la seva implementació es poden avaluar com una nova forma de reconeixement a les llengües interessades amb repercussions polítiques i simbòliques bastant limitades. És possible que formalment estiguin ben pensats, però, en la realitat, no estan ben implementats.

La preocupació per un nombre creixent de llengües oficials de la UE i, relacionat amb això, els reptes administratius i financers implicats, és un argument vàlid, però els acords administratius ja tenen un abast restringit i es pot demostrar que no s'estan aplicant. El seu compliment hauria de ser

una responsabilitat compartida entre les institucions de la UE participants, i, més encara, dels governs respectius, concretament el britànic i l'espanyol. Com que el Regne Unit ha sortit recentment de la UE, correspon al Govern espanyol defensar els drets concertats per als seus ciutadans i demostrar interès polític per fer-ho. Mitjançant aquests acords, el Govern espanyol ha guanyat cert poder en aquest àmbit. Ara ha d'aplicar-lo eficaçment. Com es mostra a l'anàlisi anterior, però, fins ara no ho ha fet del tot.

La implicació de les comunitats autònomes en la implementació dels acords ha estat molt desigual, si bé el País Basc destaca com el territori que ha destinat més recursos a l'aplicació d'una de les prerrogatives d'ús previstes (traducció de les normes aprovades pel procediment de codecisió) i, juntament amb Catalunya, ha fet un ús més constant de la prerrogativa d'ús al Consell i al Comitè de les Regions.

El desconeixement dels acords, els canvis en la direcció política dels governs autonòmics i les percepcions divergents sobre les possibilitats que ofereixen els acords, sobretot en relació amb la intermediació d'altres actors, per a les seves pròpies llengües són factors que contribueixen a explicar la inacció o acció discontinua per part de les regions d'Espanya. Problemes similars semblen explicar l'aplicació més decidida a Gal·les en relació amb les percepcions expressades des d'Escòcia.

D'altra banda, tot i que hi ha hagut una relativa bona voluntat per part d'algunes institucions o organismes comunitaris a l'hora d'obrir la porta a les LRoM (cosa que demostra que les institucions comunitàries tenen la capacitat d'assumir-les internament com a idiomes d'ús oficial), hauríem d'assenyalar la negligència d'aquestes institucions en no denunciar l'incompliment o la no aplicació dels convenis anys després de la seva signatura (López Tena, 2009).

Una manera de desactivar les demandes futures d'un estatus europeu per a aquestes llengües?

En un primer moment, la signatura dels acords administratius va semblar animar els ciutadans (o residents) espanyols i britànics a utilitzar la seva llengua materna –el basc, el català, el gallec, el gal·lès o el gaèlic escocès– en la comunicació amb les institucions respectives de la UE i fomenta la presència d'aquestes llengües a les institucions i legislacions europees.

Quasi 15 anys després, cal concloure que els acords no han suposat cap contribució pràctica significativa en cap d'aquests tres àmbits i no han contribuït a la millora (més enllà de la merament

formal) del reconeixement d'aquestes llengües a la UE. Més enllà de les deficiències específiques detectades pel que fa a la seva implementació, la manca de continuïtat i la inestabilitat del sistema lingüístic creada des de les Conclusions del 2005 no es poden desvincular de la naturalesa jurídica dels acords (Pons, 2006). Tampoc s'han aplicat les disposicions dels acords per fer-ne un seguiment periòdic de les condicions d'aplicació.⁴⁶

Finalment, com a avaluació substantiva del sistema d'acords, val la pena destacar la visió prèvia més crítica de Catalunya, en tant que territori que històricament va liderar la reivindicació del reconeixement de la llengua catalana que finalment va conduir a signar els acords. Aquesta visió negativa es basa en la manca de lleialtat cap a l'esperit amb què es van crear, en la dèbil continuïtat que estan tenint i en el seu nul impacte concret en la dinamització de l'oficialitat del català a Europa. S'assenyala que, des de Brussel·les i des de Madrid, s'han volgut gestionar les expectatives i la pressió per tal de calmar una mobilització a favor de l'oficialitat del català, demandes que en major o menor mesura també s'han plantejat per al basc, el gallec, el gal·lès, el gaèlic de l'Ulster i l'escocès. I el que és encara més pervers, s'assenyala que els acords han tingut un altre efecte secundari que suposa un nou obstacle: aquestes llengües ara formen part d'una subcategoria de llengües no oficials que en teoria tenen possibilitats diferents, però a la pràctica no en tenen cap.

7.2. Possibilitat d'ampliació a més estats

Malgrat les mancances esmentades, s'hauria de fomentar l'exercici d'aquestes prerrogatives per contribuir a la normalització de la presència de les LRoM a nivell europeu. Aquesta podria ser una manera d'expandir el concepte de multilingüisme més enllà de l'enfocament d'un sol estat i d'una sola llengua. Al mateix temps, també podria establir les bases per a una reforma del Reglament 1/1958, sobre el règim institucional, per tal d'aconseguir formalitzar determinades LRoM.

Per tant, encara que sembli difícil, s'haurien de posar èmfasi en un replantejament global del règim lingüístic en un futur pròxim (amb una distinció més clara entre les llengües oficials i les de treball) i el procés per emprendre reformes *ad hoc* per tal d'obtenir l'estatus oficial o un major reconeixement legal de les LRoM, si cal, com a demanda que no s'ha de negar en una Unió que respecta la diversitat lingüística i els drets lingüístics dels seus ciutadans. Reforçar el principi del respecte per la diversitat lingüística, que abasta totes les llengües europees, hauria de contribuir a adoptar una

⁴⁶ Els acords del Consell i del Comitè de les Regions preveuen que aquestes condicions s'examinaran un any després de la seva entrada en vigor.

actitud més respectuosa per part de la UE davant del pluralisme lingüístic en l'exercici d'aquestes competències relacionades.

Dit això, el marc existent actualment per a l'ús de determinades LRoM no es pot avaluar a fons ja que hi ha poca informació disponible sobre la seva implementació i l'impacte real. En aquest sentit, és aconsellable que es prenguin mesures addicionals per part de les comunitats lingüístiques interessades abans d'ampliar els acords a més estats de la UE. No té sentit copiar uns acords formals que s'ha demostrat que no s'apliquen completament a la pràctica. Els governs i les institucions de la UE interessats haurien de fer el que estigui al seu abast per aplicar els acords existents.

8. Conclusions finals

Aquest informe ha rastrejat l'evolució de la política lingüística de la Unió Europea pel que fa al reconeixement i als usos de les LRoM basc, català, gallec, gaèlic escocès i gal·lès, ha descrit els acords administratius signats pels governs britànic i espanyol amb determinades institucions de la UE (Consell de la UE, Comissió Europea, Defensor del Poble Europeu, Comitè Econòmic i Social Europeu, Tribunal de Justícia de la UE, Comitè de les Regions) i ha analitzat l'estat d'aplicació d'aquests acords durant els darrers anys.

Com a resultat de l'anàlisi realitzada, es poden inferir les conclusions següents, que resumeixen el progrés, les limitacions, els costos i les oportunitats del sistema creat pels acords lingüístics:

Avenços

1. La creació d'un **nivell intermedi de reconeixement d'idiomes** entre l'estatus de llengua oficial i la protecció de la diversitat lingüística, que es basa en les disposicions introduïdes al TUE i al TFUE (després del fracàs del Tractat Constitucional), potencialment obert a totes les LRoM que gaudeixin de reconeixement constitucional o legal dins d'un estat membre.
2. L'establiment de **prerrogatives lingüístiques que es basen principalment en les obligacions assumides per les autoritats dels estats signataris** en relació als acords i permeten una certa presència de les LRoM a les institucions i els òrgans de la UE.
3. La visió de les llengües com una manera d'**apropar els ciutadans a les institucions i organismes de la UE** i com mesura de la relació dels ciutadans amb aquests, i la publicació dels actes adoptats mitjançant el procediment de codecisió.
4. L'acceptació per part de les institucions de la UE i els estats corresponents d'**usos institucionals o "oficials" de llengües no oficials a la UE**, de caràcter simbòlic, que permetin fer servir les LRoM en reunions i discursos de representants de les regions interessades.
5. La garantia de **cobertura addicional a les accions per promoure llurs llengües pròpies en l'àmbit europeu dutes a terme per organismes subestatals** (les comunitats autònomes a Espanya i els territoris de Gal·les i Escòcia al Regne Unit), cosa que ha portat a la traducció d'alguns actes adoptats pel procediment de codecisió (especialment al País Basc) i a l'ús de LRoM en algunes sessions del Consell i el Comitè de les Regions.

Límits

6. La **creació d'una categoria intermèdia de llengües** oficialment reconegudes per les constitucions o lleis dels estats **no s'ha traduït en un augment substancial dels drets per als seus parlants**, ja que no s'ha desplegat fora del sistema d'acords ni la UE l'ha incorporat de manera transversal a la seva normativa sobre contingut lingüístic en cap àrea temàtica (normatives i directives).
7. La **naturalesa genèrica del reconeixement per part dels acords d'alguns "idiomes addicionals"** no satisfà les aspiracions d'un tractament singular per a determinades llengües, com és el cas de la llengua catalana, que anteriorment s'havia aconseguit en el marc de la Resolució Reding de 1990.
8. La **manca de valor legal o reglamentari dels acords**, en absència d'una reforma del Reglament 1/58 (tal com sol·licita el Memoràndum espanyol de 2004) i la seva incorporació al reglament intern de funcionament de les institucions signants (amb l'excepció, només parcial, del Comitè de les Regions), transmet una debilitat estructural del sistema d'acords i dificulta el compliment per part de les parts signatàries del seu caràcter vinculant.
9. El **caràcter limitat de les àrees a què s'estenen els acords**(comunicacions escrites de ciutadans amb la UE a través d'un organisme que ha de proporcionar la traducció corresponent; traducció de les disposicions de la UE adoptades pel procediment de codecisió, però sense valor legal; intervencions orals de representants de les LRoM en reunions o sessions plenàries d'institucions i organismes de la UE participants, sempre que hi hagi una sol·licitud prèvia i es disposi dels mitjans necessaris), que deixa fora els aspectes rellevants de la política de comunicació de les institucions i organismes europeus (i, en el cas del Tribunal de Justícia, tots els actes de caràcter judicial).
10. La **denegació de valor legal a les versions en LRoM**.
11. La **complexitat del mecanisme dels acords**, que esdevé un obstacle per a la seva intel·ligibilitat i comprensió per part del ciutadà mitjà i dificulta la supervisió i el control del seu compliment.
12. L'**heterogeneïtat i inconsistència dels acords signats amb les diferents institucions i organismes**, en el cas del Regne d'Espanya, pel que fa a la delimitació dels usos "oficials" permesos, cosa que agreuja la complexitat del sistema. [El Defensor del Poble assenyala que hi ha una inconsistència significativa entre les institucions: en l'actualitat, les restriccions lingüístiques i les seves normes, si existeixen, varien d'una institució de la UE a una altra. En absència de normes clares i d'una justificació adequada per aplicar règims lingüístics restringits, no és estrany que les comunitats lingüístiques interessades es confonguin, fins i tot si són conscients dels seus drets mitjançant aquests acords]

13. La **implementació parcial dels acords**: la recerca ha posat de manifest que cap dels acords signats per Espanya i el Regne Unit no s'ha implementat completament [cap dels acords s'aplica plenament a la pràctica i, per tant, es pot considerar que només s'implementa parcialment] i que el grau d'aplicació també varia substancialment entre els diferents territoris on es parlen LRoM.
14. La **manca d'impacte del sistema d'acords en l'evolució del sistema lingüístic**, atès que cap d'ells ha servit per aturar les disposicions lingüístiques contingudes en la producció legislativa de la UE que infringeixen el principi de neutralitat institucional (pel que fa al bloc de constitucionalitat i l'organització territorial interna dels països) en impedir l'ús en el sector regulat de llengües amb estatus d'oficialitat al sistema intern dels estats.

Costos

15. Els acords no especifiquen les obligacions dels signataris (institució o organisme estatal i de la UE) pel que fa a la difusió del seu contingut i, a la pràctica, **en absència d'accions estatals o europees, el cost de la difusió de les prerrogatives lingüístiques previstes als acords ha recaigut en els òrgans subestatsals**, amb resultats limitats, ja que no s'han difós àmpliament, la qual cosa explica que no hagin generat un nivell considerable de demanda.
16. Tot i que els diversos acords estableixen que els costos d'implementació corresponen a l'Estat signatari (aspecte que posa l'èmfasi en la lògica del "full separat" pel que fa a les llengües incloses en el règim lingüístic de la UE), **la manca de claredat**, a la pràctica, s'ha traduït en que l'estat no aporta explicacions sobre els costos assumits (les entrevistes revelen l'incompliment o l'actitud omissiva del Govern espanyol en relació amb el cost [pecuniari i organitzatiu] derivat de la seva sol·licitud).
17. Finalment, s'han assenyalat **costos polítics futurs** en la mesura en què el progrés nominal dels acords pot acabar perjudicant, en certa manera, les perspectives futures dels parlants de LRoM, ja que s'institucionalitza una mena de "suboficialitat" (en lloc de preoficialitat) que, en última instància, pot ser perjudicial per a les aspiracions d'un reconeixement europeu d'aquestes llengües mitjançant una "solució definitiva", a més de motivar les persones alienes a no entendre prou què és aquest reconeixement i preguntar-se "què més volen les comunitats LRoM".

Oportunitats

18. En primer lloc, entre els requisits destinats a optimitzar els acords, **els mecanismes han d'estar clars per a totes les parts implicades i se n'han de determinar clarament les responsabilitats.**
19. A més, cal fer un major esforç de difusió, com a part del qual **s'han de proporcionar directrius clares i s'ha de difondre aquesta informació.** Ciutadans, polítics, funcionaris i experts han de conèixer els acords.
20. Hauria d'establir-se un **espai consagrat al diàleg al voltant d'aquest tema** per tal de reflexionar sobre el rendiment i discutir possibles millores o modificacions dels acords existents.
21. S'hauria de considerar i explorar l'ús de les **tecnologies modernes** com a solució o possible ajut per a l'aplicació dels acords.

En resum, la política lingüística actual de les institucions europees no sembla coherent amb els drets fonamentals i els principis democràtics reconeguts tant a la Carta dels Drets Fonamentals com al Tractat de la Unió Europea. Atès que la UE està compromesa amb el principi de diversitat lingüística, s'hauria de fer un ús més gran de les llengües diferents de les 24 oficials de la UE en les comunicacions amb els ciutadans europeus.

Els passos que s'han pres per incloure les LRoM a la Unió Europea són importants, però, a la pràctica, no són eficaços i són més aviat simbòlics. Per tant, encara queda molt per recórrer: Les autoritats de la UE i els estats membres interessats haurien d'intentar eliminar les barreres existents, sobretot abans de plantejar-se ampliar aquests acords a altres estats membres de la UE i a altres LRoM.

Tanmateix, l'antiga reivindicació d'un reconeixement més ampli continua en curs i l'evolució general del principi de respecte a la diversitat lingüística obre noves perspectives per a les llengües i els seus parlants en el context de la UE.

Si hi ha voluntat política per part de les institucions de la UE i dels governs nacionals interessats, es podrien aplicar les mesures previstes i possiblement accions addicionals. Per ara, però, s'ha de considerar el reconeixement dels mínims drets lingüístics que es poden implementar dins del marc legal actual de la UE per valorar adequadament el multilingüisme a la pràctica.

Bibliografia

Arzoz, Xabier (2008), *Respeting Linguistic Diversity in the European Union*. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam.

Climent-Ferrando, Vicent (2016), "Linguistic Neoliberalism in the European Union: Politics and policies of the EU's approach to multilingualism". *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law* 66, p. 1-14.

Comissió Europea (2020) "El català a la UE" Recuperat de:
https://ec.europa.eu/spain/barcelona/about-us/cat_UE2_ca

De Epalza Azqueta, Camila (2019), "El euskera en el contexto de las instituciones de la UE", nota sobre la política de la Unió Europea, Delegació del Govern Basc a la Unió Europea

Del Valle-Galvez, Alejandro, i Remi Njiki, Michel (2009), "The Use of Spanish Regional Official Languages in the Court of Justice of the European Communities" *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series VII: Social Sciences and Law*. 2.
https://www.researchgate.net/publication/46818138_The_Use_of_Spanish_Regional_Official_Languages_in_the_Court_of_Justice_of_the_European_Communities

Oficina Europea de les Llengües Minoritzades, 14 de març de 2002), "Package for Linguistic Diversity" [col·laboració/publicació en blog]. Recuperat de:
http://www.kbdesign.sk/cia/projects/language_policy/related/contribution_n_10.htm

Defensor del Poble Europeu (2018), "Consulta pública - El uso de las lenguas en las instituciones, órganos, oficinas y agencias de la UE". Recuperat de:
<https://www.ombudsman.europa.eu/en/public-consultation/es/99005>

Parlament Europeu (2002), "The European Union And Lesser-Used Languages" Working Paper. Education and Culture Series. EDUC 108 EN. Recuperat de:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2002/318587/DG-4-CULT_ET\(2002\)318587_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2002/318587/DG-4-CULT_ET(2002)318587_EN.pdf)

Fundació Galícia Europa (2009), Nota informativa. Assumpte: O uso das linguas oficiais e do galego na UE. Bruxelas, 7 de maio de 2009. Recuperat de:
https://www.lingua.gal/c/document_library/get_file?folderId=1647062&name=DLFE-9291.pdf

Generalitat de Catalunya (2009). El català, llengua d'Europa. Disponible a:
<https://llengua.gencat.cat/permalink/91192f76-5385-11e4-8f3f-000c29cdf219>

Ibáñez García, Isaac (4 d'abril de 2019), "El uso de las lenguas «oficiales» en la Unión Europea" *Diario La Ley*, n.º 9390, Sección Doctrina, Editorial Wolters Kluwer

Instituto Galego de Estatística (2019), "Persoas segundo a lingua na que falan habitualmente. Galicia e provincias" (informe). Recuperat de:
<http://www.ige.eu/igebdt/esqv.jsp?ruta=verTabla.jsp?OP=1&B=1&M=&COD=2951&R=9912%5B12%5D;0%5Ball%5D&C=1%5Ball%5D;2%5Ball%5D&F=&S=&SCF=#>

Jiménez Weese, Katharina (23 de març de 2019), "Passeig de Gràcia, 90 – Where Catalan meets the EU" [publicació en blog]. *EAPC Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law Blog*. Recuperat de: <https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2019/05/23/passeig-de-gracia-90-where-catalan-meets-the-eu-katharina-jimenez-weese/>

Llamas Fernández, Santiago (2006), "La lengua vasca y el derecho de la Unión Europea", en: *Europa Euskadi*, núm. 202

López Tena, Alfons (2009), "Estudi sobre l'estat de compliment dels acords signats pel Govern espanyol amb les institucions comunitàries sobre l'ús de la llengua catalana en el seu s". Recuperat de: http://www.horitzo.eu/wp-content/uploads/2009/01/files_docs_090115_estudi_catala_UE.pdf

Milian-Massana, Antoni (2008), "Recognition of Basque Language in EU Law: A Pending Issue?", en Gloria Totoricagüena e Iñigo Urruti (ed.) *The Legal Status of Basque Language Today: One Language, Three Administrations, Seven Different Geographies and a Diapora*, Eusko Ikaskuntza, Bilbao.

Milian i Massana, Antoni (2010), "2004-2009: L'evolució del règim lingüístic en el dret de la Unió Europea. De l'ampliació de 2004 al Tractat de Lisboa", *Revista d'Estudis Autonòmics i Federals*, núm. 10, p. 109-161.

Mir i Sala, Narcís (2006), "Els acords administratius signats pel Govern espanyol sobre l'ús oficial de les llengües espanyoles diferents del castellà en el si de les institucions i els organismes de la Unió Europea", *Revista de Llengua i Dret*, núm. 46, 2006.

Mir i Sala, Narcís (2016), "Nota sobre l'adhesió d'un estat membre a la Unió Europea. Aspectes lingüístics generals i referència específica al cas de Catalunya", Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística. Barcelona

Mir i Sala, Narcís (2017), "Algunes consideracions actuals sobre la posició de la llengua catalana en relació amb el dret de la Unió Europea", *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, núm. 67, p. 255-263.

Mir i Sala, Narcís (2020), “El dret de la Unió Europea sobre l’ús de les llengües en l’àmbit del mercat interior: una legalitat qüestionable?” Especial referència a la llengua catalana. *Directum: Revista d’anàlisi i actualitat jurídica*, núm. 4, p. 22-29.

Oficina para las Lenguas Oficiales/Consejo de las Lenguas Oficiales en la Administración General del Estado (2019), “Informe de diagnóstico sobre el grado de cumplimiento del uso de las lenguas cooficiales en la Administración General del Estado”. Secretaría de Estado de Política Territorial. Ministerio de Política Territorial y Función Pública.
<http://www.mptfp.es/dam/es/portal/politica-territorial/autonomica/Lenguas-cooficiales/Consejo-de-Lenguas-Cooficiales/Informes/INFORME-DIAGNOSTICO-LENGUAS-2019.pdf#page=1>

Plataforma per la Llengua (2018), Response letter to the Public Consultation on The use of languages in the EU institutions, bodies, offices and agencies SI/98/2018/TE of the European Ombudsman. Recuperat de: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/public-consultation/en/99005>

Pons Parera, Eva (2006), “El català a Europa”, Observatori de la Llengua Catalana. Barcelona.

Pons Parera, Eva (2007) “El principi de respecte de la diversitat lingüística i la seva projecció sobre les institucions de la Unió Europea, *Revista Jurídica de Catalunya*, núm. 106, p. 387-414.

Vacca, Alessia (2013), “Protection of Minority Languages in the UK Public Administration: a Comparative Study of Wales and Scotland”, *Revista de Llengua i Dret*, núm. 60, p. 50-90.

Annexos

Resolució 1990

Memoràndum

Conclusions del Consell referents a Espanya

Conclusions del Consell referents al Regne Unit

Acords d'Espanya

Acord del Regne Unit

